

Yksityisen perhepäivähoitajan ja perhehoitajan kirjanpito ja verotus

Jeanna Järvinen

2023 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**Yksityisen perhepäivähoitajan ja perhehoitajan kirjanpito ja
verotus**

Jeanna Järvinen
Liiketalouden koulutus
Opinnäytetyö
Joulukuu 2023

Jeanna Järvinen

Yksityisen perhepäivähoitajan ja perhehoitajan kirjanpito ja verotus

Vuosi 2023

Sivumäärä 41

Opinnäytetyön aiheena oli perehtyä kirjanpidon ja verotuksen perusteisiin ja verrata näitä perhepäivähoitajan sekä perhehoitajan kirjanpitoon ja verotukseen.

Perhepäivähoitajilla ei ole kirjanpitovelvollisuutta, mutta kirjanpidon avulla voisi vähentää mahdollisesti enemmän kuluja verotuksessa. Toimeksianto saatiin yksityiseltä perhepäivähoitajalta, joka toimii myös perhehoitajana, ja tarkoituksena oli laatia ohjeistus kirjanpidon ja verotuksen pohjalle.

Opinnäytetyössä käydään ensin läpi kirjanpidon, tilinpäätöksen ja verotuksen perusteet ja lopuksi käydään samoja asioita läpi perhepäivähoitajan ja perhehoitajan kannalta.

Opinnäytetyö oli kehittämistyö ja toteutettiin konstruktivisena tutkimuksena, jonka tarkoituksena on luoda konkreettinen lopputulos. Tuotoksena opinnäytetyön pohjalta syntyi sekä ohjeistus perhepäivähoitajan taulukkokirjanpitoon että kirjallinen tuotos, jossa käydään yksityiskohtaisesti läpi perhehoitajan kustannusten verotusta.

Jeanna Järvinen

Private Family Day Care Provider's and Foster Caregiver's Accounting and Taxation

Year 2023

Pages

41

The topic of the thesis was to familiarize oneself with the basics of accounting and taxation and to compare these with the accounting and taxation of a family day care provider and a foster caregiver. Family day care providers are not obligated to keep accounts, but through accounting, they could potentially reduce more expenses for taxation. A commission was received from a private family day care provider who also serves as a foster caregiver, and the goal was to create guidelines for accounting and taxation.

The thesis begins by covering the basics of accounting, financial statements, and taxation, and concludes by addressing the same topics from the perspectives of a family day care provider and a foster caregiver. The thesis was a developmental project conducted as a constructive study, aiming to produce a tangible outcome. As a result of the thesis, both guidelines for a family day care provider's spreadsheet accounting and a written document detailing the taxation of a foster caregiver's expenses were developed.

Keywords: accounting, taxation, family day care provider, foster caregiver

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Kirjanpidon perusteet	8
2.1	Kirjanpitovelvollisuus.....	8
2.2	Kirjanpidon vaiheet.....	8
2.3	Taulukkokirjanpito	11
2.4	Kirjanpitoaineiston säilyttäminen	11
3	Tilinpäätös	12
4	Välittömän verotuksen perusteet	13
4.1	Välittömän verotuksen vaiheet.....	14
4.2	Kirjanpidon ja verotuksen välinen yhteys	14
5	Yksityinen perhepäivähoitaja.....	15
5.1	Perhepäivähoitajan verotettava työtulo.....	16
6	Perhehoitaja	17
6.1	Perhehoidosta maksettavat korvaukset	18
6.2	Perhehoitajan verotus.....	19
6.3	Tuloverolain mukaan verotettavan perhehoitajan verotus.....	21
6.4	Perhehoitaja elinkeinonharjoittajana.....	22
7	Opinnäytetyön toteutus	26
8	Arviointi	26
	Lähteet.....	28
	Taulukot	30
	Liitteet	31

1 Johdanto

Opinnäytetyössä perehdytään kirjanpidon, tilinpäätöksen ja verotuksen perusteisiin yleisesti sekä perhepäivähoitajan että perhehoitajan kannalta. Opinnäytetyö tehdään toimeksiantona yksityiselle perhepäivähoitajalle, joka toimii myös perhehoitajana. Lisäksi Päijät-Hämeen Yksityiset Perhepäivähoitajat Ry pyysi saada käyttöönsä opinnäytetyöni sen valmistuttua. Perhepäivähoitajilla ei ole kirjanpitovelvollisuutta, vain muistiinpanovelvollisuus. Heidän verotettava työtulo lasketaan vähentämällä hoitomaksusta verohallituksen vahvistama hoitokuluvähennys. Hoitokuluja voi mahdollisesti vähentää enemmänkin, jos menoista pitää kirjaa, joten tarkoituksena oli tehdä ohjeistus kirjanpitoon. (Liite 1.) Perhehoitajien kannalta aihe on hieman monimutkaisempi, mutta tein tästäkin oppaan perhehoitajan kustannusten verotuksesta. (Liite 2.) Aihe kiinnosti minua alusta asti, sillä unelma-ammattini oli opiskelun alusta asti kirjanpitäjä.

Opinnäytetyöni alustava nimi oli Perhepäivähoitajan kirjanpito. Valitsin aiheen kiinnostukseni vuoksi kirjanpitoon ja sopivasti löysinkin yrittäjän, joka kaipasi opasta kirjanpitoonsa ja verotuksensa tueksi. Tavoitteenani oli käydä läpi kirjanpidon perusteita, ja lopuksi tehdä pienimuotoinen opas/pohja kirjanpitoon ja verotukseen liittyen. Opinnäytteeni on kehittämistyö, johon käytän konstruktivistista tutkimusta lähestymistapana. Tietoperustana käytän kirjanpidosta kirjoitettuja kirjoja, kirjanpidon lakeja, sekä tietoa perhepäivähoitajien ja perhehoitajien verotuksesta/kirjanpidosta, muun muassa verottajan ja perhehoitoliiton sivuilta. Vaikka jonkin verran saankin tietoa keskusteluista ja haastatteluista toimenantajani kanssa, pääasiassa saan tietoni kirjallisuudesta ja omasta ammatillisesta kokemuksestani kirjanpitäjänä. Pyrin käyttämään lähteinä monipuolisesti useampia kirjoja ja nettisivuja, jotta saan luotettavan kuvauksen asioista.

Opinnäytetyössäni siis käyn läpi kirjanpidon ja verotuksen perusteita, vertaan ja sovellan niitä perhepäivähoitajan sekä perhehoitajan kirjanpitoon ja verotukseen ja teen oppaan toimeksiantajalleni. Tätä työtä varten en tarvitse tutkimuslupaa ja se toteutetaan eettisestä käsittelemättä henkilötietoja tai muita yksityisiä asioita.

Tässä raportissa on käytetty ChatGPT:tä tekstin kieliasun muokkaamiseen ja tekstin sujuvoittamiseen.

2 Kirjanpidon perusteet

Kirjanpito toimii organisoituna muistiinpanojärjestelmänä yrityksen taloudellisille toimille. Lainsäädännössä määrätään, mitä tarkoitetaan taloudellisilla toimilla, eli liiketapahtumilla, ja ohjeistetaan, kuinka nämä kirjataan sekä mitä erilaisia yhteenvetoja, laskelmia ja raportteja on pystyttävä tuottamaan kirjanpitojärjestelmän avulla. (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 18.)

Kirjanpidolla on monia tärkeitä tehtäviä. Se toimii välineenä yrityksen kannattavuuden selvittämisessä ja auttaa suunnittelemaan tulevia tuloksia, investointeja sekä rahoitusta. Lisäksi se on väline budjettien seurantaan ja tukee sisäistä suunnittelua sekä laskentatoimea. Kirjanpito tarjoaa arvokasta tietoa yrityksestä eri sidosryhmille, kuten rahoittajille, omistajille ja asiakkaille. (Viitala 2006, 29-31.)

Yksi olennainen tehtävä on erottaa yrityksen talous yksityisestä taloudesta ja muista tuloista, mitä kutsutaan erilläänpitotehtäväksi. Kirjanpito auttaa myös selvittämään, kuinka paljon voittoja on jaettavissa sekä antaa pohjan erilaisille viranomaisilmoituksille, kuten työnantajan ilmoituksille verottajalle ja vakuutusyhtiölle, sekä arvonnäkövero- ja muille vastaaville ilmoituksille. Tuloverotuskin perustuu yrityksen kirjanpitoon. (Viitala 2006, 29-31.)

2.1 Kirjanpitovelvollisuus

Kirjanpitolaissa määritellään, kenellä on velvollisuus ylläpitää kirjanpitoa. Kirjanpitovelvollisuus koskee osakeyhtiöiden, osuuskuntien, avoimien yhtiöiden, kommandiittiyhtiöiden, yhdistysten ja säätiöiden lisäksi myös yksityishenkilöitä, jotka harjoittavat liike- ja ammattitoimintaa. Liiketoiminta viittaa tulojen hankkimiseen ansaintatarkoituksessa, ja se edellyttää jatkuvaa ja itsenäistä toimintaa, johon liittyy yrittäjäriskejä. (Tomperi 2020, 11-12.)

Ammatin harjoittaminen on usein liiketoimintaa suppeampaa ja perustuu yleensä henkilökohtaisiin taitoihin ilman merkittäviä pääomia. Pienten liikkeen- ja ammatinharjoittajien kirjanpitoon liittyvät vaatimukset ovat lievempiä, mutta tiettyjä tietoja on silti aina ilmoitettava esimerkiksi verohallinnolle. (Tomperi 2020, 11-12.)

2.2 Kirjanpidon vaiheet

Kirjanpidon keskeisin tavoite on yritystoiminnan tuloksen määrittäminen. Kirjanpidon avulla laaditaan tarvittavat ilmoitukset verohallinnolle ja muille viranomaisille, ja yrityksen taloudellinen tulos vaikuttaa suoraan verotukseen ja muihin maksuihin. (Tomperi 2020, 11.)

Tilikauden kirjanpidossa voidaan erottaa kolme keskeistä vaihetta: tilinavaus, liiketapahtumien kirjaaminen ja tilinpäätös. Tilinavaus toteutetaan syöttämällä alkusaldoja tileille, joista saadaan tiedot edellisen tilikauden tilinpäätöksestä. Tilikauden liiketapahtumat

kirjataan perustuen tositteisiin kirjanpitoon. Kirjanpito on järjestettävä siten, että kirjauksia voi tarkastella sekä aikajärjestyksessä että asiajärjestyksessä. (Tomperi 2020, 16.)

Aikajärjestys tarkoittaa sitä, että kirjatut esitetään päivämäärän mukaisessa järjestyksessä, kuukauden ensimmäisestä päivästä viimeiseen. Tätä aikajärjestystä kutsutaan yleisesti päiväkirjaksi. Pääkirjassa kirjatut ovat taas asiajärjestyksessä, joka mahdollistaa tilien seuraamisen, kuvastaen kaikki kyseisen tilikauden aikana tehdyt kirjatut. Päivä- ja pääkirjoja on mahdollista säilyttää sähköisessä muodossa, jotta ne ovat helposti tarkasteltavissa ilman fyysisiä tulosteita. (Tomperi 2020, 16.)

Tilinpäätös laaditaan siten, että kaikki tilikauden aikana käytetyt tilit siirretään tilinpäätöksessä joko tuloslaskelman tai taseen tileille. Lisäksi tilinpäätökseen kuuluu useita erilaisia tilinpäätösraportteja, kuten tuloslaskelma, joka perustuu tuloslaskelman tileihin, tase, joka perustuu tasetilin tileihin, ja tilinpäätöksen liitetiedot sekä tase-erittelyt. Tilinpäätösasiakirjoihin sisältyvät myös toimintakertomus ja rahoituslaskelma, mutta pienet yritykset eivät ole velvollisia laatimaan näitä asiakirjoja. (Tomperi 2020, 16.)

Kaikki liiketapahtumat eli menot, tulot ja rahoitustapahtumat, kirjataan noudattaen tiettyjä kirjaussääntöjä ja periaatteita. Kirjanpidossa käytettävät tilit jaotellaan liiketapahtumien tyyppin mukaan eri tiliryhmiin. Tilinpäätöksen laatimiseksi tarvitaan myös erityisiä tilinpäätöstilejä. Näitä tiliryhmiä ovat rahoitustilit (joihin kuuluvat rahatilit ja saatavatilit, jotka käsittelevät rahoitusomaisuutta sekä omaa ja vierasta pääomaa), menotilit, tulotilit ja tilinpäätöstilit. Raha- ja saatavatilit toimivat välineenä rahavarojen ja saatavien seurantaan, ja niiden avulla kirjataan rahojen lisääntymiset ja vähennykset. Tyypillisiä esimerkkejä raha- ja saatavatileistä ovat kassatili, erilaiset pankkitilit sekä myyntisaamiset. (Tomperi 2020, 19.)

Pääomatilit antavat tietoa siitä, kuinka paljon yrityksellä on omaa pääomaa ja kuinka paljon vierasta pääomaa eli velkaa. Yleisimpiä vierasta pääomaa koskevia tilejä ovat lainatili ja ostovelkatili. Oman pääoman tilit vaihtelevat sen mukaan, millainen yritysmuoto on kyseessä. (Tomperi 2020, 20.)

Menot syntyvät tuotannontekijöiden hankinnasta. Meno on tuotannontekijän ostohinta, joka maksetaan tuotannontekijämarkkinoille. Näitä kustannuksia voi syntyä yritykselle monista eri lähteistä, kuten koneiden ja kaluston hankinnasta tai muiden hyödykkeiden, esimerkiksi sähkön, hankinnasta. (Tomperi 2020, 23.)

Yritys saa tuloja myymällä tuotteitaan tai tarjoamalla palveluitaan asiakkailleen. Tyypillisiä tuloja yritykselle ovat myyntitulot, työtulot, korjaustulot, vuokratulot, korkotulot ja osinkotulot. (Tomperi 2020, 26.)

Tilikauden aikana syntyneet kulut kirjataan menotileille, tulot tuloille ja rahoitustapahtumat rahoitustileille. Tilikauden päättyessä valmistellaan tilinpäätös, johon tarvitaan tilinpäätöstitililaskelma ja tase. Tilinpäätös laaditaan siten, että kaikki käytetyt tilien saldot päätetään tilinpäätöksessä. Raha- ja saatavatilien, pääomatilien, menotilien ja tulotilien saldojen summat merkitään tilinsä pienemmälle puolelle ja vastakkaiselle puolelle tuloslaskelmaan tai taseeseen. Tuloslaskelma kertoo tilikauden tuloksen, eli voiton tai tappion. Siihen kirjataan kaikki tilikauden aikana kertyneet menot ja tulot. Tulot kirjataan tuloslaskelmaan silloin, kun suoritus on tapahtunut ja tuote tai palvelu on toimitettu asiakkaalle. Näitä tuloja kutsutaan tuotoiksi. Menoiksi luokitellaan ne kulut, jotka ovat kertyneet tulojen saamiseksi ja joista ei enää odoteta tuloja tulevaisuudessa. Tällaisia menoja nimitetään kuluiksi. (Tomperi 2020, 29.)

Taseeseen kirjataan kaikkien raha- ja saatavatilien, pääomatilien ja menotilien saldot. Taseeseen merkitään myös menotilien menojäännökset, jotka ovat niitä menoja, joista odotetaan tuloja tulevina tilikausina. Tämä tapahtuu esimerkiksi silloin, kun tilikauden päättyessä varastossa olevien tavaroiden hankintamenoista ei ole vielä saatu tuloa. Nämä tulevat tulot kirjataan taseeseen seuraavilla tilikausilla, kun tuotteet toimitetaan asiakkaille. Tämänlaisia menoja, jotka kirjataan taseeseen odottamaan tulevia tuloja, kutsutaan menojäännöksiksi ja niiden kirjaamista taseeseen menojen aktivoinniksi. (Tomperi 2020, 29.)

Tilikauden tulos saadaan laskemalla erotus tulostilin tuotoista ja kuluista. Jos tuotot ovat suuremmat kuin kulut, tuloksena on voitto. Jos taas kulut ovat suuremmat kuin tuotot, tuloksena on tappio. Kun kaikki tilit on päätetty joko tuloslaskelman tai taseen puolelle, ja tulostilin saldo, joka edustaa tilikauden voittoa tai tappiota, on kirjattu tasetilille, tase saadaan tasan. Tuloslaskelma laaditaan tulostilin perusteella, kun taas tase muodostuu tasetilin tietojen pohjalta. (Tomperi 2020, 30.)

Jokaisen kirjanpidossa tehdyn merkinnän tulee pohjautua tositteseen, joka toimii todisteena liiketapahtumasta. Tositteen tehtävänä on vahvistaa kyseisen tapahtuman olemassaolo ja yksityiskohdat. Tositteen sisältämän informaation on oltava riittävän selkeää, jotta sen yhteys liiketoimintaan on helposti ymmärrettävissä. Lisäksi on tärkeää, että tositteen, liiketapahtuman ja kirjauksen väliset yhteydet ovat selkeitä ja ilmeisiä. Tositteissa on oltava myös päiväys, joka osoittaa, milloin liiketapahtuma on tapahtunut tai tositetapahtuma on kirjattu. Tositteet on myös järjestelmällisesti numeroitava tai muuten yksilöitävä kirjanpitoa varten, jotta ne voidaan tunnistaa ja jäljittää tarvittaessa. (Tomperi 2020, 42.)

Jokaisella kirjanpitovelvollisella tulee olla kultakin tilikaudelta luettelo kirjanpitotileistä, ja tämän luettelon tulee olla selkeästi ja riittävän yksityiskohtaisesti eritelty, jotta se selittää tarkasti tilien sisällön. Luettelon laajuus ja yksityiskohtaisuus määritellään yrityskohtaisesti

ottaen huomioon liiketoiminnan luonteen ja kirjanpidolle asetetut tarpeet ja tarkoitukset. (Tomperi 2020, 47.)

2.3 Taulukkokirjanpito

Taulukkokirjanpidon vaiheet voidaan tiivistää seuraavasti:

1. Tilinavaus:

- Alkusaldot merkitään pääkirjan tileille taulukkoon, ja nämä saldot saadaan edellisen tilikauden päättävästä taseesta sekä tase-erittelystä.

2. Liiketahtumien kirjaaminen:

- Liiketahtumat kirjataan kuukausittain päiväkirjaan tositteista.
- Päiväkirjassa on oma sarake yleisimmille tileille, ja kirjaukset tulevat aikajärjestyksessä sekä tavallisimpien tilien osalta myös asiajärjestyksessä päiväkirjan muodon mukaisesti. Mikäli kaikille tileille ei mahdu omaa saraketta päiväkirjassa, varataan viimeinen sarake näiden tilien tarpeita varten.
- Kuukauden päättyessä selvitetään, kuinka paljon kullekin tilille on kirjattu debet- ja kredit-puolelle. Niiltä tileiltä, joille on varattu oma sarake päiväkirjassa, saadaan kuukausittaiset yhteenvedot suoraan pääkirjaan. Muista tileistä on tehtävä tilikohtaiset selvitykset kuukauden aikana kirjatuista tapahtumista. Tämän jälkeen tilien kuukausisummat merkitään vastaaville tileille pääkirjaan.
- Nämä vaiheet toistuvat jokaisen tilikauden kuukauden osalta. Avustavat päätösviennit kirjataan myös tositteista päiväkirjaan, ja tilien kokonaissummat siirretään vastaavasti pääkirjaan, ikään kuin avustavat päätösviennit muodostaisivat vuoden 13. kuukauden.

3. Tilinpäätös:

- Pääkirjan tileiltä tehdään tilinpäätöksen yhteydessä päätösviennit tulos- tai tasetilille.
- Tuloslaskelma laaditaan tulostilin tietojen perusteella, ja tase tasetilin pohjalta.
- Lisäksi kirjoitetaan tuloslaskelman ja taseen liitetiedot sekä tase-erittelyt. (Tomperi 2020, 131-132.)

2.4 Kirjanpitoaineiston säilyttäminen

Tositteiden, kirjanpitoaineistojen ja muiden vastaavien dokumenttien on oltava niin järjestettyjä ja säilytettyjä, että niiden tietosisältö on helposti tarkasteltavissa ja tarvittaessa tulostettavissa selväkielisessä muodossa. Tositteiden, kirjanpidon ja muun kirjanpitoaineiston sisältöä ei saa muuttaa tai poistaa sen jälkeen, kun tilinpäätös on laadittu.

(Kirjanpitolaki 1336/1997, 2. luku 7 §.) Kirjanpitolainsäädäntö ei aseta tarkkoja teknisiä vaatimuksia tietojen tallennusmuodolle; olennaisinta on, että niitä voidaan tarkastella ihmisen silmin joko paperilla tai tietokoneen näytöltä. (Tomperi 2020, 140.)

Tilikauden päättymisestä lukien on voimassa kymmenen vuoden säilytysvelvollisuus tilinpäätökselle, toimintakertomukselle ja luettelolle, jotka sisältävät kirjanpidon ja siihen liittyvää materiaalia. Yleinen kuuden vuoden säilytysvaatimus, joka alkaa sen vuoden lopusta, jona kyseinen tilikausi päättyi, koskee tositteita, liiketapahtumia tukevaa kirjeenvaihtoa sekä muita kirjanpitoaineistoon liittyviä asiakirjoja, joita ei erikseen ole mainittu. (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 38.)

3 Tilinpäätös

Virallinen tilinpäätös koostuu neljästä pääosasta: taseesta, tuloslaskelmasta, rahoituslaskelmasta ja liitetiedoista. Rahoituslaskelman laatiminen on pakollista vain harvoille kirjanpitovelvollisille. Taseen tehtävänä on esittää yrityksen taloudellinen asema tilinpäätöspäivänä. Se tarjoaa yleiskuvan yrityksen varallisuudesta, veloista ja omasta pääomasta. Tuloslaskelman roolina on kuvata tilikauden aikana syntyneen tuloksen muodostumista. Se antaa tietoa yrityksen tuotoista, kuluista ja tuloksesta. Rahoituslaskelman tavoitteena on selventää, mistä yritys hankkii varojaan ja mihin niitä käyttää. Tämä osa tarjoaa näkymän yrityksen rahoitustilanteeseen. Liitetiedot täydentävät ja erittelevät taseessa, tuloslaskelmassa ja rahoituslaskelmassa esitettyjä tietoja. Ne voivat sisältää yksityiskohtaisempia selityksiä ja taustatietoja liittyen näihin tilinpäätöksen osiin. (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 40.) Rahoituslaskelman laatiminen on pakollista ainoastaan suuryrityksille ja yleisen edun kannalta merkittävillä yhteisöillä. (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 41.)

Tilinpäätöksen laatimisessa on ehdottoman tärkeää noudattaa kirjanpitolaissa määrättyjä yleisperiaatteita. Näiden periaatteiden tavoitteena on varmistaa, että tilinpäätös tarjoaa oikean ja riittävän kuvan yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Olennaisuuden periaate on myös merkittävä osa tätä kokonaisuutta. Seikkaa pidetään olennaisena, jos sen puuttuminen tai virheellinen ilmoittaminen voisi kohtuudella vaikuttaa käyttäjien tekemiin päätöksiin, jotka perustuvat tilinpäätökseen. Tilinpäätöksen laatimisessa on noudatettava myös kirjanpitolaissa säädettyjä yleisiä tilinpäätösperiaatteita. Nämä periaatteet käsittävät muun muassa:

- Oletus kirjanpitovelvollisen toiminnan jatkuvuudesta.
- Johdonmukaisuus laatimisperiaatteiden ja -menetelmien soveltamisessa tilikaudesta toiseen.

- Huomio liiketapahtumien todelliseen sisältöön, ei pelkästään niiden oikeudelliseen muotoon.
- Varovaisuusperiaate, joka ei riipu tilikauden tuloksesta.
- Tilinavaus edellisen tilikauden päättyneen taseen pohjalta.
- Tuottojen ja kulujen kirjaaminen tilikaudelle niiden ansaintaperusteella, ei maksupäivän perusteella.
- Erillinen arvostus jokaiselle merkittävälle erälle taseessa.
- Taseessa vastaavien ja vastattavien esittäminen täydestä määrästä niitä toisistaan vähentämättä, ellei yhdisteleminen ole välttämätöntä oikean ja riittävän kuvan antamiseksi.

Näiden yleisten tilinpäätösperiaatteiden lisäksi hyvän kirjanpitotavan noudattaminen on olennainen osa sekä juoksevaa kirjanpitoa että tilinpäätöksen laatimista. Kirjanpitokäytäntö ja -teoria ohjaavat hyvän kirjanpitotavan muodostumista, ja Suomessa tärkeä ohjaava taho on kirjanpitolautakunta, joka antaa yleisohjeita, lausuntoja ja muita ohjeistuksia. (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 42-43.)

4 Välittömän verotuksen perusteet

Välittömiä veroja ovat ne verot, jotka kohdistuvat suoraan niiden maksajiin ja on tarkoitettu näiden maksajien verorasitukseksi. Tällaisiin veroihin kuuluvat muun muassa tulon perusteella määräytyvät verot. Yritysten osalta tämä tarkoittaa, että voittoa tuottavat yritykset joutuvat maksamaan veroa näiden voittojen perusteella. Verotettavan tulon määräytyminen perustuu veronalaisiin tuloihin ja vähennyskelpoisiin menoihin sekä muihin sallittuihin vähennyksiin. Verotettavan tulon perusteella määräytyvät valtion tulovero, kunnallisvero, kirkollisvero ja yhteisön tulovero sekä sairausvakuutuksen maksut. (Tomperi 2020, 184.)

Suomessa verotusta säännellään joukolla eri lakeja, ja keskeisin näistä on tuloverolaki. Tuloverolaki sisältää kattavasti kaikki verovelvollisia koskevat säännökset, jotka liittyvät tuloverotukseen. Siinä määritellään muun muassa, mitkä luonnollisen henkilön saamat tulot ovat veronalaisia ja mitä vähennyksiä tulosta voidaan tehdä, kun lasketaan verotettavaa tuloa. (Tomperi 2020, 184.)

Lisäksi Suomen verolainsäädännössä on muita merkittäviä lakeja, jotka koskevat eri verotuksen osa-alueita. Yrityksille ja elinkeinonharjoittajille merkittävin laki on elinkeinoverolaki. Tämä laki määrittelee, mitkä elinkeinotoiminnasta saadut tulot ovat veronalaisia ja mitä vähennyksiä näihin tuloihin voidaan soveltaa. Laki varojen arvostamisesta säätelee esimerkiksi pääomatulojen osuuden perusteena olevan nettovarallisuuden,

osakkeiden matemaattisen arvon sekä kiinteistöjen verotusarvon laskemista. (Tomperi 2020, 184.)

Verojen määrään vaikuttaa myös esimerkiksi vuosittain annettava veroasteikkolaki, joka määrittää veroprosentit eri tuloluokille. Lisäksi enakkoperintälaki sisältää säännökset ennakonkannosta ja ennakonpidätyksestä, ja laki verotusmenettelystä ohjaa verotuksen toimittamista, ilmoitusvelvollisuutta, muutoksenhakua ja ennakon käyttöä koskevia menettelytapoja. Tällaiset lait yhdessä muodostavat Suomen verolainsäädännön perustan ja säätelevät, miten verot kerätään ja miten verovelvollisia verotetaan. (Tomperi 2020, 184.)

4.1 Välittömän verotuksen vaiheet

Verotuksessa voidaan erottaa seuraavat vaiheet: verojen enakkoperintä verovuoden aikana, veroilmoituksen antaminen, verotuksen toimittaminen ja jäännösveron kanto tai veronpalautusten maksaminen. Verovuodella tarkoitetaan ajanjaksoa, jolta saatuja tuloja verotetaan. (Tomperi 2020, 185.)

4.2 Kirjanpidon ja verotuksen välinen yhteys

Päivittäisessä kirjanpidossa on otettava huomioon monia verotukseen liittyviä määräyksiä, ja kirjanpitäjän on oltava tietoinen näistä säännöksistä kirjauksia tehdessään. Tässä yhteydessä erityisesti kaksi keskeistä verotusta koskevaa osa-aluetta ovat arvonlisäverotus ja tuloverotus. (Lindfors 2011, 65.)

Arvonlisäverotus on keskeinen osa päivittäistä kirjanpitoa, ja sen tiedot saadaan suoraan kirjanpidosta. Kirjanpitäjän on tärkeää ymmärtää, mitkä tekijät vaikuttavat tilitettävän arvonlisäveron määrään. Tämä sisältää muun muassa oikean arvonlisäverokannan käytön eri tuotteille ja palveluille sekä oikean hetken veron ilmoittamiseen ja tilitykseen. Tuloverotus perustuu myös kirjanpitoon, mutta on tärkeää huomata, että kirjanpito- ja verolainsäädännön määräykset eivät ole kaikilta osin identtisiä. (Lindfors 2011, 65.)

Yrityksen verotus perustuu kirjanpitoon. Yksityiset elinkeinoharjoittajat ovat velvollisia jättämään veroilmoituksensa joko huhtikuun alussa tai viimeistään verolomakkeeseen merkittynä palautuspäivänä toukokuussa. Lopullisen veron määrän selvittämiseksi on tärkeää suorittaa huolellinen verolaskelma, joka alkaa kirjanpidon näyttämästä tuloksesta. Verolaskelmassa kirjanpidon tulokseen lisätään veronalaiset erät, jotka eivät ole sisältyneet kirjanpidon tuottoihin. Samanaikaisesti vähennetään vähennyskeltottomat erät, jotka ovat olleet osa kirjanpidon kuluja. Tämän prosessin avulla määritellään verotettava tulo. Tämän lisäksi, jos yrityksellä on osuuksia esimerkiksi kommandiittiyhtiössä, näistä saadut tulo-osuudet lisätään verolaskelmaan kirjanpidon tuloksen päälle. (Lindfors 2011, 80.)

Verotuksessa oleviin vähennyskelvottomiin kuluihin, joita ei voi ottaa huomioon verotuksessa, kuuluvat esimerkiksi:

- 50 prosenttia edustusmenoista
- lahjoitukset muille kuin verohallinnon nimeämille tahoille
- sakot ja rangaistusmaksut
- välittömät verot
- verojen viivästysseuraamukset
- käyttöomaisuusosakkeiden luovutustappiot ja arvonalennukset
- pakolliset varaukset. (Lindfors 2011, 80.)

5 Yksityinen perhepäivähoitaja

Vaikka yksityinen perhepäivähoitaja toimii yrittäjänä, hänellä ei ole samanlaista kirjanpitovelvollisuutta kuin muilla yrittäjillä, mutta hänellä on silti muistiinpanovelvollisuus. Perhepäivähoidossa ei sovelleta arvonlisäverovelvollisuutta. (Päijät-Hämeen yksityiset perhepäivähoitajat ry 2023.)

Yksityinen perhepäivähoitaja toimii itsenäisenä yrittäjänä ja määrittelee omat hoitomaksunsa. Yksityisen hoidon tuki, jonka vanhemmat hakevat, maksetaan suoraan hoitajan tilille. Vanhemmat puolestaan suorittavat hoitomaksuna sen summan, joka on sovittu hoitosopimuksessa, vähennettynä tukien osuudella. Tämä tarkoittaa, että vanhemmat maksavat hoitomaksusta sen osuuden, joka jää tukien jälkeen. Yksityinen perhepäivähoitaja toimii yrittäjänä ja maksaa ennakkoeroa työtulostaan. (Pirkanmaan yksityiset perhepäivähoitajat ry 2023.)

Yksityinen perhepäivähoitaja on Y-tunnuksella toimiva yrittäjä. Perhepäivähoitoa pidetään tulonhankkimistoimintana, mikä tarkoittaa, että hänen ei tarvitse täyttää elinkeinotoiminnan veroilmoitusta. He voivat hoitaa verotusasiat tutulla esitetyllä veroilmoituksella. Toiminnan alkaessa hoitaja on velvollinen ilmoittautumaan ennakkoperintärekisteriin. Ennakkoeron määrä määräytyy verotettavan työtulon perusteella, ja ennakkoeron maksamista varten saa tarvittavat maksukaavakkeet verotoimistosta postitse. Voi myös tarkastella ennakkoerojen tietoja OmaVerossa. Perhepäivähoitaja ei ole velvollinen pitämään virallista kirjanpitoa, eikä arvonlisäverovelvoite koske perhepäivähoitoa. Perhepäivähoitajalla on kuitenkin muistiinpanovelvollisuus. Tiettyjä kuluja, kuten oman kodin kuluminen, sähkön- ja vedenkulutus sekä lasten ateriat, voi vähentää hoitomenoina. On huomioitava kuitenkin, että lomakuukausilta näitä kuluja ei voi vähentää. Vuoden 2023 vahvistettu hoitomeno on 145,60 euroa per lapsi kuukaudessa. (Infokirje 2023, 5.)

5.1 Perhepäivähoitajan verotettava työtulo

Perhepäivähoitajan verotettava työtulo muodostuu hoitomaksuista, jotka koostuvat vanhemman maksuosuudesta, kuntalisästä, Kelan yksityisen hoidon tuesta sekä mahdollisesta yksityisen hoidon tuen hoitolisästä. Tästä hoitomaksusta vähennetään verohallituksen vahvistama hoitokuluvähennys. Jäljelle jäävä summa katsotaan veronalaiseksi työtuloksi. Tämän veronalaisen työtulon perusteella perhepäivähoitaja maksaa ennakoveron, joka määrätään verottajan toimesta, sekä YEL-vakuutuksen. Lisäksi hoitajalla on mahdollisuus ottaa muita vapaaehtoisia yrittäjille tarkoitettuja vakuutuksia tarpeen mukaan. (Päijät-Hämeen yksityiset perhepäivähoitajat ry 2023.)

Suomen Kuntaliiton suositusten mukaisesti, jos kuluista ei ole yksityiskohtaista selvitystä, yksityinen perhepäivähoitaja voi vähentää hoitokuluina kunkin vuoden verotuksessa liitteessä esitetyn laskennallisen määrän jokaisesta hoidettavana olevasta lapsesta. Liitteessä on erikseen mainittu kuukausikohtainen vähennysmäärä sekä päiväkohtainen vähennysmäärä niille tilanteille, joissa lapsi ei ole perhepäivähoidossa viittä päivää viikossa. Nämä laskennalliset vähennykset perustuvat Suomen Kuntaliiton suosittlemiin kustannuskorvausmääriin kunnallisen perhepäivähoidon osalta. Näitä kuukausi- tai päiväkohtaisia vähennyksiä voi soveltaa myös silloin, kun lapsi on hoidossa vain osan päivästä. Näiden vähennysten tarkoituksena on peittää samat kulut, joita Suomen Kuntaliitto suosittelee kunnallisen perhepäivähoidon korvattavaksi. (Määttä & Mäkyne 2023.)

Taulukko 1: Yksityisen perhepäivähoitajan laskennallisen vähennyksen määrä eri verovuosina (Määttä & Mäkyne 2023.)

Verovuosi	Laskennallinen vähennys/kk/lapsi	Laskennallinen vähennys/pv/lapsi
2021	120,7 €	5,61 €
2022, 1-6 kk	122,4 €	5,69 €
2022, 7-12 kk	132,1 €	6,14 €
2023	145,6 €	6,77 €

Lisäksi on mahdollista vähentää erillisen selvityksen perusteella joitakin muita kuluja, kuten:

- Erityisruokavalio: Mikäli asiantuntija on määrittänyt hoitolapselle erityisruokavalion, kuten allergiaan, keliakiaan tai muihin sairauksiin liittyvän ruokavalion, joka aiheuttaa lisäkustannuksia.
- Erityishankinnat: Tähän voi sisältyä hankinnat, kuten kaksosten rattaat, syöttötuolit ja muut erityiset tarvikkeet, jotka liittyvät hoidettavien lasten tarpeisiin.
- Huoneiston saneeraus: Jos huoneistoa on tarvinnut saneerata hoitolapsen allergian takia, nämä saneerauskulut voidaan ottaa huomioon vähennyksenä.
- Tiemaksujen korotukset: Jos perhepäivähoidosta aiheutuu tiemaksujen korotuksia tai lisäkuluja, nämä voidaan vähentää.
- Piharakenteiden kunnostaminen: Esimerkiksi hiekkalaatikon hiekan vaihtamiseen liittyvät kustannukset voivat olla vähennyskelpoisia.
- Ammattikirjallisuus: Jos perhepäivähoitaja on hankkinut ammattikirjallisuutta hoitotoimintansa parantamiseksi, nämä kirjallisuuteen liittyvät kulut voidaan myös ottaa huomioon vähennyksenä. (Määttä & Mäkyne 2023.)

Hoitajan verotettavaa tuloa laskettaessa otetaan huomioon verohallituksen vuosittain vahvistamat hoitokulukorvaukset, jotka kattavat muun muassa ruoan, veden, sähkön, lelut, siivouksen ja muut vastaavat kulut. Lisäksi suurempien hankintojen, kuten kaksostenrattaiden tai matkasängyn, kulut voi vähentää verotuksessa. Ammattikirjallisuus ja ammattiin liittyvät koulutuskulut ovat myös vähennyskelpoisia. Hoitajan työtulo koostuu siis hoitomaksusta miinus hoitokulut. Hoitokuluja voi vähentää verotuksessa esittämällä kuitit, jolloin verottajan vahvistamaa hoitokulukorvausta ei oteta huomioon. Tämä vaatii tarkempaa kuluseurantaa ja hieman enemmän työtä, mutta saattaa olla joissain tapauksissa taloudellisesti kannattavampi vaihtoehto. Yksityiselle perhepäivähoitajalle riittää yksinkertainen kirjanpito tuloista ja menoista. (Pirkanmaan yksityiset perhepäivähoitajat ry 2023.)

6 Perhehoitaja

Perhehoitolain mukaan perhehoito on palvelun tarjoamista hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon muodossa perhehoitajan omassa yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Perhehoitoa koskeva lainsäädäntö on keskitetty perhehoitolakiin (263/2015), mutta käytännössä sitä voidaan järjestää myös muiden lakien, kuten lastensuojelulain (417/2007), kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977), vammaispalvelulain (380/1987) ja sosiaalihuoltolain (1301/2014), perusteella. Hyvinvointialue vastaa asiakassuunnitelman tai palvelusuunnitelman laatimisesta perhehoidosta hoidettavan tarpeiden mukaisesti. Perhehoitoa varten hyvinvointialue tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa. Tässä sopimuksessa sovitaan molempien osapuolten oikeuksista ja

velvollisuuksista, ja sitä voidaan tarkistaa ja päivittää tilanteen muuttuessa.

Toimeksiantosuhteen luonteen vuoksi perhehoitaja ei ole työsuhteessa hyvinvointialueeseen. (Määttä & Mäkyne 2023b.)

6.1 Perhehoidosta maksettavat korvaukset

Toimeksiantosopimuksessa tulee sopia useista asioista, kuten perhehoitajalle maksettavan palkkion määrä ja sen suorittamistapa, kustannusten korvaaminen sekä sijoitetulle lapselle maksettavat käyttövarat. Lisäksi sopimuksessa tulee ottaa huomioon yksilölliset tarpeet, ja niihin perustuvat erityisten kustannusten korvaukset. Toimeksiantosopimuksessa voi myös sopia tilapäisestä ansionmenetykskorvauksesta, mikäli lapsen hyvinvoinnin kannalta on tarpeellista, että perhehoitaja jää hoitamaan lasta kotona esimerkiksi sijoituksen alkuvaiheessa. Jos ansionmenetykskorvaus maksetaan erillisenä suorituksena hoitopalkkion lisäksi, se katsotaan muuksi ansiotuloksi eikä hoitopalkkioksi tai kustannusten korvaukseksi. Sen sijaan, jos ansionmenetykskorvaus maksetaan korotettuna hoitopalkkiona, koko suoritus luetaan hoitopalkkioksi. Hyvinvointialue ilmoittaa maksamansa hoitopalkkion, kustannusten korvaukset ja mahdollisen erillisen ansionmenetykskorvauksen tulorekisteriin noudattaen siihen liittyviä ohjeistuksia. Erikseen maksetut matkakustannusten korvaukset on ilmoitettava hoitopalkkiona, mutta ne tulee käsitellä erillisessä palkkatietoilmoituksessa. (Määttä & Mäkyne 2023b.)

Perhehoitaja saa korvausta tehtävänsä hoitamisesta hoitopalkkiona. Hoidettavan kulut katetaan päivittäisiin menoihin tarkoitetulla kulukorvauksella, ja erityisissä tapauksissa yksilöllisiä kustannuksia voidaan korvata harkinnan perusteella. Perhehoitajalle voidaan myöntää myös käynnistämiskorvausta, jos perhehoito aloitetaan uudelleen. Hoitopalkkion ja hoidosta aiheutuvien kulujen korvaamisesta vastaa sijoittava kunta, kuntayhtymä tai yksityinen toimija, joka tarjoaa perhehoitopalveluja ja on tehnyt sopimuksen kunnan kanssa. Perhehoitajilla on oikeus saada hoitopalkkiota perhehoidon lain (16 §) mukaisesti, ja sen suuruus määräytyy hoidon vaativuuden ja sitovuuden perusteella. Palkkion määräytymisen perusteita ohjaa perhehoidon toimintaohje. Hoitopalkkiosta sovitaan toimeksiantosopimuksessa, ja se tulee sovittaa yhteen hoidettavan asiakas- ja/tai palvelusuunnitelman kanssa. Palkkio voidaan maksaa joko toiselle perhehoitajista tai jakaa molempien kesken. Hoitopalkkio ei ole palkkaa, vaan työkorvausta, joka vaikuttaa eläkkeeseen ja on verotettavaa tuloa. Perhehoitajalle, joka toimii perhehoitajalaisa tarkoitetulla tavalla, ei peritä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksua (laki työttömyysetuuksien rahoituksesta 1998 15 §). (Perhehoitoliitto 2023b.)

Kuukausittain suoritettava kulukorvaus kattaa perhehoitajan vastuulla olevan hoidettavan tarpeista johtuvia kustannuksia, kuten ruokaa, asumiskuluja, peruslääkärikuluja ja muita säännöllisiä menoja. Tämä korvaus sisältää myös lapsen tai nuoren harrastuskustannukset ja

heidän käyttövaransa. Aikuisten hoidettavien käyttövarat eivät kuulu tähän korvaukseen eikä perhehoitajan tarvitse niitä kattaa. Kulukorvauksen suuruus perustuu todellisiin kustannuksiin, ja perhehoitajaa ei pidetä elatusvelvollisena hoidettavaansa nähden. Perhehoitaja saa myös erillistä korvausta hoidettavan yksilöllisten tarpeiden mukaan. Tämä voi sisältää terapian, terveydenhuollon kustannukset ja erityiset opiskelukulut alle 21-vuotiaiden lasten ja nuorten osalta. Tarkemmat yksityiskohdat kulukorvauksesta ja erityiskustannuksista on määritelty perhehoidon toimintaohjeessa, ja näiden korvausten maksamisesta sovitaan toimeksiantosopimuksessa. (Perhehoitoliitto 2023b.)

Perhehoitajalle voidaan harkinnan perusteella korvata erityisesti hoidettavan henkilön lomanviettoon, harrastuksiin ja harrastusvälineisiin liittyviä kustannuksia. Perhehoidossa olevan tulisi saada nauttia mahdollisimman normaalista perhe-elämästä, myös harrastusten osalta. Tarkemmat ohjeet erityisten kustannusten korvaamisesta on esitetty perhehoidon toimintaohjeessa, ja näistä asioista sovitaan toimeksiantosopimuksessa.

Käynnistämiskorvauksella katetaan perhehoidon aloittamiseen liittyviä kuluja, kuten välttämättömät korjaukset ja muutostyöt asunnossa, huonekalut, vuodevaatteet, ensivaatehankinnat, lelut ja harrastusvälineet, kuten polkupyörä, sukset, lasketteluvälineet, jääkiekkovarusteet ja tietokone. Lisäksi käynnistämiskorvaus voi kattaa ansionmenetyksiä ja ennakkovalmennuksen kustannuksia. Nämä kustannusten korvaukset ovat harkinnanvaraisia, ja perhehoitajan tulee aina sopia niistä kunnan, kuntayhtymän tai yksityisen perhehoidon palveluntarjoajan kanssa. Käynnistämiskorvauksen käytön edellytykset on määritelty perhehoidon toimintaohjeessa, mutta tarkemmat yksityiskohdat sovitaan toimeksiantosopimuksessa. (Perhehoitoliitto 2023b.)

6.2 Perhehoitajan verotus

Perhehoitajana työskentely voi olla verotuksellisesti tuloverolain mukaista tulonhankkimistoimintaa tai elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaista elinkeinotoimintaa. (Määttä & Mäkynen 2023b.) Perhehoitajan veronalainen ansiotulo muodostuu perhehoidon hoitopalkkiosta ja kustannusten korvauksesta. Hoitopalkkio ei ole palkkaa vaan työkorvausta, ja samoin toimeksiantosopimuksen perusteella maksettu kustannusten korvaus katsotaan työkorvaukseksi. Kustannusten korvaus on ansiotuloa, sillä sitä ei ole säädetty verovapaaksi tuloksi tuloverolaissa (29 § ja 61 §). Perhehoitajan tulee hakea verokortti perhehoitajan palkkiota ja kustannusten korvausta varten. Sairausvakuutusmaksu ja päivärahamaksu sisältyvät verokortin ennakonpidätysprosenttiin. Jos perhehoitaja haluaa, että perhehoidosta aiheutuvat kustannusten korvaukset otetaan huomioon jo ennakoperinnässä, hän voi hakea muutosverokorttia. Kunta toimittaa ennakonpidätyksen hoitopalkkion ja kustannusten korvausten yhteismäärästä. Hoitopalkkiosta ei peritä työntekijän työttömyysvakuutusmaksua. Lisäksi kunta ei ole velvollinen maksamaan

työnantajan työttömyysvakuutusmaksua eikä sosiaaliturvamaksua lain työttömyysetuuksien rahoituksesta mukaan. (Perhehoitoliitto 2023.)

Jos toiminimellä toimiva toimeksiantosopimussuhteinen perhehoitaja on hakeutunut ennakkoperintärekisteriin, kunta tai kuntayhtymä ei toimita ennakonpidätystä hoitopalkkiosta, mutta pidättää edelleen eläkemaksun. Perhehoitaja on vastuussa verojensa maksamisesta suorittamalla ennakkoveroa Verohallinnolle. Verohallinto määrää ennakkoverot etukäteen vuosittain ennakkoperintälaissa. Jos toiminimellä toimiva perhehoitaja ei ole hakeutunut ennakkoperintärekisteriin, kunta tai kuntayhtymä toimittaa ennakonpidätyksen hoitopalkkiosta ja pidättää eläkemaksun. Perhehoitajalle maksettavat verovapaat sosiaalietuudet, kuten lapsilisä tai vammaistuki, jotka liittyvät perhehoidossa olevaan henkilöön, ovat hänelle verovapaita. Perhehoitaja ei voi myöskään vähentää verotuksessaan verovapailla etuuksilla katettuja kuluja. Perhehoitaja voi vähentää perhehoidosta aiheutuneet kulut kolmella tavalla:

1. Kunta tai kuntayhtymä ilmoittaa kustannusten korvausten yhteismäärän, mukaan lukien matkakustannusten korvaukset. Tässä tapauksessa vähennyksen suuruus perustuu ilmoitettuun korvausten yhteismäärään.
2. Perhehoitaja voi vähentää kulut todellisten kulujen perusteella. Tämä edellyttää tarkkaa selvitystä kaikista tulonhankkimisesta aiheutuneista kuluista ja muistiinpanojen säilyttämistä vähintään kuusi vuotta verovuoden päättymisestä lukien.
3. Mikäli perhehoitaja toimii toiminimen kautta, hän voi vähentää kulut myös todellisten kulujen perusteella. Tässä tapauksessa perhehoitaja on velvollinen pitämään kirjanpitoa tositteisiin perustuen tilikausittain. (Perhehoitoliitto 2023.)

Esitötetyssä veroilmoituksessa näkyvät hoitopalkkiot, kustannusten korvaukset ja matkakustannusten korvaukset, jotka on ilmoitettu maksajan (kunnan) toimesta. Kustannusten korvausten yhteissumma ilmoitetaan tulonhankkimiskuluina. Erikseen maksetut matkakustannusten korvaukset eivät sisälly automaattisesti vähennyksiin. Perhehoitajan vastuulla on tarkistaa esitötetyt veroilmoituksen tiedot ja vaatia tarvittavat vähennykset erikseen. Perhehoitajan tulisi tarkistaa esitötetyistä veroilmoituksesta, että tuloissa ja kustannusten korvauksissa ei ole virheitä tai puutteita. Jos havaitaan korjattavaa, perhehoitajan tulee palauttaa korjattu veroilmoitus ja antaa selvitys muutoksista. Kunta tai kuntayhtymä ilmoittaa tulorekisteriin työeläkevakuutusmaksut vain niiden perhehoitajien osalta, jotka eivät kuulu ennakkoperintärekisteriin. Toiminimellä toimivien perhehoitajien, jotka ovat ennakkoperintärekisterissä, tulee itse vaatia perityt työeläkevakuutusmaksut vähennyksenä verotuksessa. (Perhehoitoliitto 2023.)

6.3 Tuloverolain mukaan verotettavan perhehoitajan verotus

Perhehoidon hoitopalkkio ja kustannusten korvaukset ovat verotuksellisesti perhehoitajalle veronalaista tuloa. Kuitenkin kustannusten korvaukset huomioidaan tulonhankkimiskuluina. Perhehoitajalle vähennyskelpoisia kuluja ovat ensinnäkin hoidettavasta aiheutuvat kustannukset ja lisäksi muut kustannukset, jotka liittyvät perhehoitajan tehtävään. Perhehoitajan on haettava verokortti työkorvausta varten. Jos kustannusten korvauksia ei ole otettu huomioon tulonhankkimiskuluina veroprosenttia laskettaessa, perhehoitaja voi hakea muutosverokorttia. Tämä hakemus voidaan tehdä OmaVerossa. Kunta ilmoittaa perhehoitajalle maksetut korvaukset kahdella eri tulolajilla tulorekisteriin. Kustannusten korvaukset ilmoitetaan tulolajilla 327, jolloin ne kirjautuvat suoraan tulonhankkimisvähennyksiksi. Hoitopalkkiot ja erikseen maksetut matkakustannusten korvaukset ilmoitetaan tulolajilla 328. On tärkeää huomata, että erikseen maksetut matkakorvaukset eivät automaattisesti kirjaudu vähennykseksi. Perhehoitajan on itse pyydettävä vähennystä kunnalta laskuttamansa kilometrimäärän perusteella. Verohallinto vahvistaa vuosittain perhehoitajille vähennyksen perusteena olevan kilometrikorvauksen (senttiä per kilometri). (Perhehoitoliitto 2021.)

Perhehoitajan tulonhankkimiskulujen vähentäminen verotuksessa voi tapahtua kahdella eri tavalla. Ensimmäinen vaihtoehto on vähentää kustannusten korvauksia verotuksessa suoraan kunnan maksamien korvausten suuruusina. Toisena vaihtoehtona on vähentää tulonhankkimiskuluina perhehoitotoiminnasta aiheutuneet todelliset kulut. Yleisimmin käytetty vaihtoehto on tehdä vähennys kunnan maksamien kustannusten korvausten mukaisesti. Vähennyksiä ei tällöin tarvitse ilmoittaa itse, vaan ne kirjautuvat automaattisesti tulorekisterin kautta. Automaattisesti vähennykseksi kirjautuvien lisäksi, jos perhehoitajalle on maksettu erikseen hänen laskuttamiaan matkakustannuksia, ne ilmoitetaan OmaVerossa tai paperilomakkeella 50 A, kohdassa muiden työtulojen tulonhankkimismenot. Lisäksi voidaan vaatia perhehoitajan tehtävään liittyvinä kuluina itse maksamansa koulutus-, ammattikirjallisuus- ja lehtikustannukset, perhehoitajien yhdistysten jäsenmaksut sekä työhuonevähennyksen. Sijoitetusta maksettava lapsilisä ja vammaistuki ovat myös perhehoitajan saamina verovapaita. (Perhehoitoliitto 2021.)

Toinen vaihtoehto on vaatia verovähennyksinä perhehoidosta aiheutuneet todelliset kulut. Tällöin perhehoitajan tulee esittää selvitys kaikista perheen ja hoidettavien todellisista kuluista ja niiden jakautumisesta vähennyskelpoisiin ja vähennyskelvottomiin kuluihin. Kulut jaetaan perhehoitajan perheen ja perhehoidossa olevien henkilöiden määrän suhteessa. Esimerkiksi ruokakuluista pitää pystyä esittämään todelliset kulut, ei arvioita. Perhehoitaja pitää muistiinpanoja tuloistaan ja menoistaan, säilyttää maksukuitit ja pitää ajopäiväkirjaa. Kuitteja tulee säilyttää kuusi vuotta. Hyväksyttäviä kuluja ovat kaikki perhehoitoon liittyvät kulut mm. asuminen, kuljetukset, ruoka, vakuutukset, asuinrakennuksen hankintamenosta

tehtävät poistot, jätehuolto, sanomalehdet, puhelin. Verovapailla sosiaalietuuksilla (lapsilisä, vammaistuki) katetut kulut eivät ole vähennyskelpoisia. Perhehoitaja ilmoittaa vähennettäväksi tulohankkimiskuluiksi todellisten kulujen ja kunnan maksamien kustannusten korvausten erotuksen, koska kunnan maksama kustannusten korvaus tulee vähennykseksi automaattisesti kunnan tekemien tulorekisteri-ilmoitusten perusteella. Jos molemmille puolisoille on maksettu kulukorvausta, jaetaan hoidettaviin liittyvät kulut heidän kesken samassa suhteessa kuin toimeksiantosopimuksessa on kulukorvauksesta sovittu. (Perhehoitoliitto 2021.)

Perhehoitajan hoitopalkkion verotus liittyy toimeksiantosopimukseen, joka tehdään henkilön sijoittavan hyvinvointialueen sekä perhehoitajan tai perhehoitajien välillä. Tässä sopimuksessa määritellään muun muassa perhehoitajalle maksettavan palkkion määrä. Perhehoitolain 16 §:n mukaan perhehoitajalla on oikeus saada palkkiota hoidosta, ellei toimeksiantosopimuksessa ole sovittu toisin. Laki asettaa kuukausittaisen palkkion vähimmäismäärän, mutta hoitopalkkion tulisi vastata hoidon vaativuutta. Hyvinvointialueet voivat porrastaa hoitopalkkiot useampiin luokkiin sen perusteella, kuinka vaativaksi ja sitovaksi hoidon arvioidaan tulevaksi. Lyhytaikaisessa perhehoidossa hoitopalkkio voidaan sopia vuorokausiperusteisesti. Ennakkoperintälain 25 §:n 1 momentti koskee muuna kuin palkkana maksettavia korvauksia. Sen mukaan korvaus, joka saadaan työstä, tehtävästä tai palveluksesta, mutta ei kuitenkaan täytä palkan määritelmää, luetaan työkorvaukseksi. Korkein hallinto-oikeus on aiemmin katsonut, että perhehoitajille maksettavat palkkiot, jotka perustuvat sosiaalihuoltolain ja perhehoitajalain säännöksiin, eivät ole ennakkoperintälain mukaista palkkaa vaan työkorvausta. Kun kyseessä on perhehoito, joka perustuu voimassa oleviin perhehoitolakiin, lastensuojelulakiin, kehitysvammaisten erityishuollosta annettuun lakiin, vammaispalvelulakiin tai sosiaalihuoltolakiin, hoitopalkkio katsotaan työkorvaukseksi ja on verotettavaa ansiotuloa. Perhehoitolain mukaan hyvinvointialueen on huolehdittava sijaisen järjestämisestä perhehoitajan vapaan aikana, ja sijaishoito voi tapahtua joko hoidettavan tai sijaisperheen kotona. Sijaiselle maksettava palkkio on myös työkorvausta. (Määttä & Mäkyne 2023b.)

6.4 Perhehoitaja elinkeinonharjoittajana

Mikäli perhehoitaja toimii toiminimellä toimeksiantosuhteessa, hänen on tehtävä elinkeinotoiminnan veroilmoitus perhehoitotoiminnasta. Tässä tapauksessa ainoa tapa vähentää kuluja on perustaa ne tositteisiin ja niiden todellisiin kustannuksiin. Kun perhehoitaja toimii hoidettavan kotona tai sijaishoitajana perhekodissa, matkakuluvähennys myönnetään yleensä halvimmalla käytetyn kulkuneuvon mukaan, ellei ole perusteltuja syitä käyttää omaa autoa. Matkakuluvähennykseen liittyy omavastuu. Veroilmoituksessa ilmoita matkakulut vähennyksiksi vain, jos ne ylittävät omavastuun. Tässä tilanteessa ilmoita kaikki

matkakulut. Aina tarkista esitetyt veroilmoituksen tiedot ja tee tarvittavat korjaukset. (Perhehoitoliitto 2021.)

Perhehoitaja voi toimia myös toiminimellä elinkeinonharjoittajana. Tätä kutsutaan toimeksiantosuhteiseksi yrittäjäksi. Tällöin hän solmii toimeksiantosuhteen hyvinvointialueeseen. Perhehoitolain mukaan toimeksiantosopimuksen tekevät hyvinvointialue ja perhehoitaja, joka toimii luonnollisena henkilönä elinkeinonharjoittajana. Toimeksiantosopimuksessa sovitaan hoitopalkkion ja kustannusten korvauksen maksamisesta tälle elinkeinonharjoittajalle. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

Verotus perustuu kirjanpitoon, ja perhehoitajan elinkeinotoiminta on yleensä luonteeltaan ammattitoimintaa. Ammattitoimintaa harjoittavan elinkeinonharjoittajan on pidettävä kirjanpitoa tositteiden perusteella tilikausittain. Elinkeino toiminnan verotus perustuu kirjanpitoon. Kirjanpitoaineistoon kuuluvat tilikauden tositteet, liiketapahtumia koskeva kirjeenvaihto ja muu asiakirja-aineisto, joka vahvistaa liiketapahtumia. Tätä aineistoa on säilytettävä vähintään 6 vuotta sen vuoden lopusta lukien, jona tilikausi päättyi. Lisäksi tilinpäätös, toimintakertomus, kirjanpidot, tililuettelo ja kirjanpidot on säilytettävä vähintään 10 vuotta sen vuoden päättymisestä lukien, jonka aikana tilikausi päättyi. Tämä säilytysvelvollisuus perustuu kirjanpitolakiin (2 luku 10 §). Tärkeää on, että elinkeinotoiminta pidetään erillään yksityistaloudesta kirjanpidossa, ja sinne kirjataan vain ne tapahtumat, jotka liittyvät kyseiseen elinkeinotoimintaan. Jos kirjanpitoon on vahingossa kirjattu yksityistalouden elantomenoja, ne on tuloutettava elinkeinotoiminnan verotuksessa ja poistettava elinkeinotoiminnan kuluista. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

Perhehoitajan palkkio on luonteeltaan työkorvausta, ja tällaisesta palkkiosta ei tarvitse toimittaa ennakonpidätystä, jos perhehoitaja kuuluu ennakoperintärekisteriin. Siitä pidätetään kuitenkin eläkemaksu. Ennakoperintärekisteriin hakeutuminen ei ole pakollista perhehoitajille. Jos perhehoitaja ei ole ennakoperintärekisterissä, korvauksen maksaja toimittaa suorituksesta ennakonpidätyksen ja pidättää eläkemaksun. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

Yksityisen elinkeinonharjoittajan elinkeinotoiminnan verotettava tulo määräytyy elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (EVL) määräysten mukaisesti. Tämä verotettava tulo saadaan laskemalla yhteen elinkeinotoiminnan tuotot ja vähentämällä ne tulon hankkimisesta aiheutuneilla kuluilla. Näin saatu tulos jaetaan verotettavaksi yrittäjän ansio- ja pääomatulona, ja elinkeinotoiminnasta annetaan veroilmoitus. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

Hoitopalkkio ja kulukorvaukset ilmoitetaan liikevaihtona elinkeinonharjoittajan veroilmoituksessa. Jos hyvinvointialueen ilmoittama hoitopalkkio ja kulukorvaukset sisältyvät perhehoitajan esitetytyn veroilmoituslomakkeen kohtaan Palkat ja luontoisedut, tulee ne poistaa sieltä ja ilmoittaa elinkeinotoiminnan tulona. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

Elinkeinotoiminnan kulut perhehoidon osalta käsitellään kirjanpidon mukaisesti ja ilmoitetaan elinkeinotoiminnan kuluina. Elinkeinoharjoittajana toimiva perhehoitaja ei voi vähentää kulukorvausta, jonka hän saa hyvinvointialueelta, suoraan kuluna. Sen sijaan kulut vähennetään aina todellisina kuluina. Tämä tarkoittaa, että vähennyskelpoisia kuluja ovat ne todelliset kulut, jotka liittyvät perhehoitotyöhön ja hoidettavaan. Lisäksi muut kulut, jotka liittyvät elinkeinotoiminnan harjoittamiseen, voivat olla vähennyskelpoisia, kuten esimerkiksi kirjanpitokulut. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

Kuljetuskustannukset ja matkakustannusten korvaus ovat tärkeitä seikkoja elinkeinoharjoittajalle, kuten perhehoitajalle, joka toimii yksityisellä toiminimellä. Yksityinen elinkeinoharjoittaja ei voi maksaa itselleen verovapaita matkakustannusten korvauksia. Sen sijaan perhehoitajan toimeen liittyvistä matkoista aiheutuneet todelliset autokulut ovat vähennyskelpoisia hankkimis- ja säilyttämismenoja elinkeinoharjoittajan verotuksessa. Verohallinnon ohjeissa, erityisesti "Liikkeen- ja ammatinharjoittajien sekä maataloudenharjoittajien matkakustannusten vähentäminen," on tarkempaa tietoa matkakulujen vähentämisestä. Elinkeinoharjoittajana toimivan perhehoitajan ajoneuvokulujen vähennyskelpoisuus riippuu siitä, käytetäänkö autoa yksinomaan tai pääasiallisesti elinkeinotoiminnassa. EVL 53 §:n mukaan ajoneuvo luetaan elinkeinotoiminnan tulolähteeseen, jos yli puolet ajetuista kilometreistä liittyy elinkeinotoimintaan. Tämän määrittämiseksi on tärkeää pitää tarkkaa ajopäiväkirjaa kaikista ajomatkoista. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

Jos käytät yksityistalouteen kuuluvaa ajoneuvoa perhehoidon matkoihin ja toimit elinkeinoharjoittajana perhehoitajana, voit vähentää verotuksessasi näihin matkoihin liittyvät kulut. Tässä tilanteessa voit myös saada lisävähennyksen, kuten on säädetty EVL 55 §:ssä, jos käytät omaa autoasi perhehoitoon liittyvissä matkoissa. Yrityksesi kirjanpitoon kirjattujen autokulujen ja elinkeinotoiminnan veroilmoituksella tehtävän lisävähennyksen yhdistetty määrä ei voi ylittää palkansaajien vuosittain vahvistettua verovapaan kilometrikorvauksen enimmäismäärää. Tämä lisävähennys myönnetään, kun ajatut kokonaiskilometrit voidaan todentaa ajopäiväkirjan tai muun luotettavan selvityksen perusteella. Ilman tätä selvitystä lisävähennystä ei myönnetä. Jos et pysty tarjoamaan riittävää selvitystä ajettujen kilometrien määrästä, voit yleensä käyttää matkakuluina vuosittain Verohallinnon vahvistaman kilometrikohtaisen euromäärän mukaista vähennystä. Tämä määrä noudattaa pääsääntöisesti Verohallinnon antamaa päätöstä matkakuluvähennyksen suuruudesta, mutta vuosina 2022 ja 2023 noudatetaan väliaikaisesti tuloverolain 93 §:n 2 momentissa tehtyä muutosta. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

Kun perhehoitaja käyttää ajoneuvoa pääasiassa elinkeinotoiminnan ajoon, matkakulut vähennetään todellisten kulujen perusteella. Yksityisajoista aiheutuvat kulut oikaistaan pois elinkeinotoiminnan kuluista, perustuen todellisiin kirjanpidossa kirjattuihin kuluihin ja

laskettuun kilometrikohtaiseen arvoon. Nämä yksityisajoihin liittyvät kulut ilmoitetaan tuloutettuna yksityiskäytöstä elinkeinotoiminnan veroilmoituksella. Jos todellisia kuluja ei ole merkitty kirjanpitoon eikä verovelvollinen pysty esittämään luotettavaa laskelmaa kuluista, voidaan kulut vähentää pääsääntöisesti Verohallinnon matkakuluvähennyksen määrästä antaman päätöksen mukaisella summalla. Kuitenkin vuosina 2022 ja 2023 sovelletaan väliaikaista muutosta tuloverolain 93 §:n 2 momenttiin. Kulujen vähentäminen edellyttää, että ajomäärä on selvitetty ja että kustannuksia on todella syntynyt. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

Yritystoiminnan tukien vaikutus perhehoitajan elinkeinotoiminnan verotettavaan tuloon on tärkeä huomioida. Toimintaa aloitettaessa perhehoitajayrittäjä voi hakea ja saada TE-keskuksen myöntämää Starttirahaa ja investointitukea. Starttiraha on veronalaista tuloa, ja se ilmoitetaan saajan henkilökohtaisena tulona. Starttirahaa ei tule sisällyttää perhehoitajan liikevaihtoon tai muuhun tuloon. Investointituki liittyy aina elinkeinotoiminnassa tehtyyn hankintaan. Tämä tuki tulee käsitellä kirjanpidossa joko investoinnin hankintamenon oikaisuna tai liiketoiminnan muuna tuotona. Näin varmistetaan, että investointituki otetaan huomioon elinkeinotoiminnan verotettavaa tuloa laskettaessa. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

Perhehoitajan veronalainen työkorvaus muodostuu palkkiosta, kulukorvauksista ja erityisten kustannusten korvauksista. Näiden osatekijöiden yhteismäärästä suoritetaan ennakonpidätys, ellei perhehoitajaa ole merkitty ennakkoperintärekisteriin. Perhehoitajan pitää hakea erillinen verokortti työkorvausta varten. Hyvinvointialue toimittaa ennakonpidätyksen hoitopalkkion ja kustannusten korvausten kokonaismäärästä verokortin perusteella. Sairaanhoidomaksu ja päivärahamaksu sisältyvät ennakonpidätykseen ja ovat osa verokortin pidätysprosenttia. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

Perhehoitajan kulukorvauksen määrä vähennetään tulonhankkimiskuluna veroprosenttia laskettaessa. Lisäksi kulukorvauksesta perittävä eläkemaksu otetaan huomioon vähennyksenä. Perhehoitajan saamat matkakustannusten korvaukset saattavat olla vapautettu ennakonpidätyksestä Verohallinnon antaman päätöksen perusteella. Tämä tarkoittaa, että luonnolliselle henkilölle voidaan maksaa matkakustannusten korvauksia ilman ennakonpidätystä, vaikka työkorvauksesta toimitettaisiin ennakonpidätys. Tämä edellyttää, että korvausten perusteet ja määrät noudattavat Verohallinnon vuosittain antamassa päätöksessä määriteltyjä kriteerejä verovapaista matkakustannusten korvauksista. Jos perhehoitaja on rekisteröity ennakkoperintärekisteriin, hänelle määrätään ennakovero hoitopalkkion ja kulukorvausten yhteismäärästä. Tällöin vähennykset huomioidaan samoin kuin verokortin pidätysprosentin laskennassa. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

7 Opinnäytetyön toteutus

Kun kehittämistehtävänä on luoda konkreettinen lopputulos, kuten suunnitelma, mittari, tai malli, konstrukttiivinen tutkimus on sopiva lähestymistapa. Konstrukttiivisessa tutkimuksessa tavoitteena on käytännönläheinen ongelmanratkaisu, joka edellyttää uuden rakenteen luomista. Tämän uuden rakenteen muodostamiseksi tarvitaan sekä olemassa olevaa teoreettista tietoa että uutta käytännön kokemukseen perustuvaa tietoa. Kaikki kehittämistyön tulokset eivät ole innovaatioita. Esimerkiksi kirja tai henkilöstön koulutusmateriaali ovat kehittämistyön tuotteita, mutta eivät välttämättä innovaatioita. Konstrukttiivinen tutkimus soveltuu erinomaisesti tällaisten kehittämistehtävien ratkaisemiseen. Konstrukttiivisessa tutkimuksessa keskeistä on yhdistää käytännön ongelma ja sen ratkaisu teoreettiseen tietoon. Lisäksi on tärkeää varmistaa, että luotu ratkaisu toimii käytännössä ja mieluiten laajemminkin kuin vain alkuperäisessä organisaatiossa. Konstrukttiivinen tutkimus voidaan siis nähdä suunnitteluna ja uusien mallien käytännön toteuttamisena. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 65.)

Tämän luodun tuotoksen on tarkoitus olla merkityksellinen ja käytännössä hyödynnettävä rakenne, joka edustaa uutta ja parannettua ratkaisua todelliseen ongelmaan. Uusi rakenne voi joko täydentää tai parantaa aiempien ominaisuuksia, toimintaprosessia tai teknologiaa. Konstrukttiivinen tutkimus on siis lähestymistapa, jossa toimintatutkimuksen tavoin pyritään muuttamaan organisaation toimintaa ja käytänteitä. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 66.)

8 Arviointi

Opinnäytetyön tuloksena syntyneet ohjeistukset (Liitteet 1 & 2) onnistuivat osittain. Vaikkakin sain kerättyä tietoa runsaasti, aika tuntui silti loppuvan kesken. Opinnäytetyön oli tarkoitus alun perin keskittyä perhepäivähoitajan kirjanpitoon, aihe tuntui sen verran pieneltä, että päätin lisätä siihen verotuksen. Opinnäytetyön ollessa lähestulkoon valmis, huomasin, että olin kirjoittanut ristiin rastiin sekä perhepäivähoitajasta että perhehoitajasta. Onnekseni kuitenkin toimeksiantajani on yksityisen perhepäivähoitajan lisäksi myös perhehoitaja, joten minun ei tarvinnut lähteä kirjoittamaan koko opinnäytetyötäni uusiksi, vaan hänelle on hyötyä kaikesta etsimästäni tiedosta.

Vaikkakin löysin tietoa runsaasti ja sain jäseneltyä sitä hyvin, työn laajeneminen loppuvaiheessa teki tiedon tiivistämisestä oppaaksi lähes mahdotonta. Sain kuitenkin jonkunlaisen ohjeistuksen aikaisesti, vaikkei siitä tullutkaan sellainen, kuin olin suunnitellut. Käytännössä työtäni ei vielä päästy kokeilemaan, mutta uskon, että työstä kuitenkin on hyötyä toimeksiantajalleni, ja koska tunnen hänet henkilökohtaisesti, voin jatkojalostaa sitä hänen kanssaan ensi vuonna, kun hän alkaa tekemään kirjanpitoa.

Opin työni tekemisen aikana paljon, erityisesti perhehoitajan verotuksesta, yhdessä toimeksiantajani kanssa. Kävimme aiheesta lukuisia keskusteluja, jos en esimerkiksi meinannut ymmärtää jotain asiaa, hän saattoi selventää sitä minulle, koska on tehnyt työtä niin kauan. Hän esitti minulle toiveita, mitä asioita haluaisi minun tutkivan ja etsivän teoriaa, ja suunnittelimme yhdessä mm. tililuettelon hänelle.

Tarkoitukseni oli alun perin aloittaa työni kirjoittaminen keväällä 2022, mutta erilaisten vastoinkäymisten takia se viivästyi yli vuodella. Kaiken kaikkiaan työtä oli kivaa tehdä, vaikkakin toteutus jäi hieman vajavaiseksi. Yleisesti ottaen olen kuitenkin lähinnä iloinen, että sain sen valmiiksi.

Lähteet

Painetut

Leppiniemi, J. & Kykkänen, T. 2019. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. 10., uudistettu painos. Helsinki: Alma talent.

Lindfors, H. 2011. Kirjanpito käytännönläheisesti. 5., uudistettu painos. Helsinki: Helsingin kamari.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät: uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3., uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Tomperi, S. 2020. Käytännön kirjanpito. 28., uudistettu painos. Helsinki: Edita publishing.

Viitala, J. 2006. Yrittäjän taloushallinnon perusteet. Helsinki: Tietosanoma.

Sähköiset

Airaksinen, T. 2009. Toiminnallisen opinnäytetyön kirjoittaminen. Viitattu 23.7.2023.

<https://www.slideshare.net/TiinaMarjatta/toiminnallinen-opinnyty-tekstin>

Kirjanpitolaki 1336/1997. Viitattu 13.11.2023.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336>

Määttä T. & Mäkyne P. 2023. Perhepäivähoitajien menot. Verohallinto. Viitattu 5.8.2023.

[https://www.vero.fi/syventavat-vero-](https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/kannanotot/70905/perhep%C3%A4iv%C3%A4hoitajien-menot5/)

[ohjeet/kannanotot/70905/perhep%C3%A4iv%C3%A4hoitajien-menot5/](https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/kannanotot/70905/perhep%C3%A4iv%C3%A4hoitajien-menot5/)

Määttä T. & Mäkyne P. 2023b. Perhehoitajan verotus. Verohallinto. Viitattu 25.9.2023.

<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/62203/perhehoitajan-verotus4/>

Perhehoitoliitto. 2023. Perhehoitajan verotus. Viitattu 5.8.2023.

https://www.perhehoitoliitto.fi/minustako_perhehoitaja/perhehoitajan_tehtava/perhehoitajan_verotus

Perhehoitoliitto. 2023b. Perhehoidosta maksettavat korvaukset. Viitattu 2.10.2023.

https://www.perhehoitoliitto.fi/minustako_perhehoitaja/perhehoitajan_tehtava/perhehoidosta_maksettavat_korvaukset

Perhehoitoliitto. 2021. Perhehoitajan verotus. Youtube -video. Viitattu 21.9.2023.

<https://www.youtube.com/watch?v=TzFyLcxoeMY>

Pirkanmaan yksityiset perhepäivähoitajat ry. 2023. Perhepäivähoitajana toimiminen. Viitattu 5.8.2023.

<https://pirkanmaanypph.com/perhepaivahoitajana-toimiminen/>

Päijät-Hämeen yksityiset perhepäivähoitajat ry. 2023. Minustako yksityinen perhepäivähoitaja? Viitattu 31.7.2023. <https://www.paivahoito.com/liity-jaseneksi/minustako-yksityinen-perhepaivah/>

Julkaisemattomat

Infokirje. 2023. Päijäthämeen yksityiset perhepäivähoitajat ry. Viitattu 9.8.2023.

Johansson, S. Haastattelu 10.4.2023. Lohja.

Tämän tekstin kieliasun muokkaamisessa on hyödynnetty ChatGPT:tä.

Taulukot

Taulukko 1: Yksityisen perhepäivähoitajan laskennallisen vähennyksen määrä eri verovuosina (Määttä & Mäkynen 2023.)	16
--	----

Liitteet

Liite 1: Perhepäivähoitajan kirjanpito.....	32
Liite 2: Perhehoitajan kustannusten verotus	33

Liite 2: Perhehoitajan kustannusten verotus

Perhehoitajan kustannusten verotus

Sisällys

1 Perhehoitajan kustannusten korvausten verotus	1
1.1 Käynnistämiskorvaus	1
1.2 Kulukorvaus ja verovapaat sosiaalietuudet	2
1.3 Erityisten kustannusten korvaus	2
1.4 Erikseen korvatut matkakulut	2
1.5 Hyvinvointialueen kustantamat työvälineet	2
2 Perhehoitajan tulonhankkimiskulujen vähentäminen verotuksessa	2
2.1 Perhehoitajan kustannusten korvaus ja hoidettavaan liittyvät matkakulut	3
3 Hoidettaviin kohdistuvien todellisten kulujen vähentäminen tulonhankkimismenona	3
3.1 Asumiskulut	4
3.2 Kodin koneiden ja laitteiden hankintakulut	5
3.3 Matkakulut	5
3.4 Puhelinkulut	6
3.5 Ruokakulut	6
3.6 Vaatteista, lääkkeistä, lemmikkieläimistä, leluista yms. aiheutuneet kulut	6
3.7 Yleiskulut	7
3.8 Lapselle tai nuorelle annetut käyttövarat	7
3.9 Muut erityiset kustannukset	7
4 Perhehoitajan muut kuin hoidettavasta johtuvat tulonhankkimiskulut ja muut kulut	7
5 Lähteet	8

1 Perhehoitajan kustannusten korvausten verotus

Perhehoitajilla ei ole velvollisuutta vastata hoidettavansa elatuksesta, joten hyvinvointialue varmistaa, että perhehoitajille korvataan aiheutuneet kustannukset oikean tasoisina. Kulukorvauksesta, käynnistämiskorvauksesta ja erityisten kustannusten korvauksista säädetään perhehoitolain 17. ja 18. pykälissä. Kulukorvaukselle on määritetty vähimmäismäärä, jonka puitteissa kunnat voivat joustaa ylöspäin tarpeen mukaan. Käynnistämiskorvaukselle asetetaan enimmäismäärä, jota ei voi ylittää. Kulukorvausten ja hoitopalkkioiden määrät tarkistetaan säännöllisesti vuosittain. Hyvinvointialueet laativat perhehoidon toimintaohjeita, joissa määritellään, miten perhehoitoa toteutetaan toimeksiantosuhteisesti. Toimintaohjeet yhtenäistävät hoitopalkkioiden ja kustannusten korvausten määrät sekä antavat suuntaviivat erityisten kustannusten korvaamisesta kyseisellä hyvinvointialueella. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

1.1 Käynnistämiskorvaus

Käynnistämiskorvaus on tarkoitettu kattamaan perhehoidon käynnistämiseen liittyviä kuluja, joita voivat olla esimerkiksi asunnon korjaukset ja muutostyöt, kalusteet, vuodevaatteet, ensivaatekerta, leikkikalut sekä harrastusvälineet, kuten polkupyörät, sukset, lasketteluvälineet, jääkiekkovarusteet ja tietokone. Käynnistämiskorvauksella voidaan myös hyvittää ansiomenetyksiä ja ennakkovalmennuskuluja. Käynnistämiskorvauksen enimmäismäärä määritellään perhehoitolain 18. pykälässä. Käynnistämiskorvausta ei ole säädetty verovapaaksi tuloksi, joten tuloverolain 29. ja 61. pykälien mukaan se luetaan veronalaisten ansiotulojen joukkoon. Mikäli käynnistämiskorvaukseen sisältyy myös ansionmenetyskorvausta, se ei sisälly kulukorvausten yhteissummaan vaan lasketaan osaksi muita ansiotuloja ja ilmoitetaan erikseen tulorekisteriin. (Määttä & Mäkyne 2023b.)

1.2 Kulukorvaus ja verovapaat sosiaalietuudet

Hyvinvointialue vastaa perhehoitajan saamista korvauksista, jotka kattavat hoidettavan ylläpidon ja hoidon todelliset kulut. Perhehoitolaissa on määritelty kuukausittainen vähimmäismäärä, joka on korvauksen minimiraja. Kulukorvaus perhehoidossa kattaa hoitosuhteessa olevan henkilön tavanomaiset menot, kuten ruokailun, asumisen, harrastukset, henkilökohtaiset tarpeet ja muut elatukseen liittyvät kulut. Lisäksi kulukorvaus kattaa ne tavalliset terveydenhuollon kustannukset, joita ei korvata muun lainsäädännön nojalla. Kulukorvaus sisältää myös lastensuojelulain perusteella perhehoitoon sijoitetulle lapselle tai nuorelle annettavat käyttövarat hänen omaan käyttöönsä. Yli 15-vuotiaille lapsille on säädetty vähimmäismäärä käyttövaroilta, joka vastaa yhtä kolmasosaa elatustukilaissa määritellystä elatustuen määrästä yhdelle lapselle. Sen sijaan perhehoitoon sijoitettujen aikuisten käyttövarat eivät sisälly kulukorvaukseen. (Määttä & Mäkyne 2023b.)

Toimeksiantosopimuksessa sovitaan kulukorvauksen suuruudesta ja siitä, kuka saa perhehoidossa olevan lapsen lapsilisän. Mikäli lapsilisä maksetaan perhehoitajalle, sen summa otetaan huomioon kulukorvauksen määrässä. Kulukorvausta ei ole säädetty verovapaaksi tuloksi, ja siksi se katsotaan veronalaisten ansiotulojen joukkoon tuloverolain 29. ja 61. pykälien mukaisesti. Koska perhehoitaja saa kulukorvauksen toimeksiantosopimuksen perusteella, ja se katsotaan työkorvaukseksi. (Määttä & Mäkyne 2023b.)

Perhehoidossa olevasta henkilöstä saatava verovapaa sosiaalietuus, kuten lapsilisä tai vammaistuki, joka on mainittu tuloverolain 92. pykälässä, on perhehoitajalle verovapaa. Tämä tarkoittaa, että näitä etuuksia ei veroteta perhehoitajan tuloissa. Koska ne ovat verovapaita, niihin perustuvia kuluja ei voi vähentää perhehoitajan verotuksessa. (Määttä & Mäkyne 2023b.)

1.3 Erityisten kustannusten korvaus

Lisäksi kulukorvauksen rinnalla perhehoitajalle maksetaan korvausta erityisistä kuluista, jotka johtuvat perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista. Nämä voivat liittyä terapiaan, terveydenhuoltoon tai alle 21-vuotiaan lapsen tai nuoren koulutukseen liittyviin erityiskustannuksiin, joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata. Lisäksi korvauksia voidaan myöntää perhehoidossa olevan henkilön lomaviettoon liittyviin kuluihin, erityisiin harrastuksiin ja niiden välineisiin sekä muihin jatkuvan luonteen tai kertaluonteisiin erityisiin kustannuksiin. Erityisten kustannusten korvausten myöntäminen on harkinnanvaraista, eikä niille ole asetettu tiukkoja euromääräisiä ylärajoja. Yleensä hyvinvointialueet määrittelevät perhehoidon toimintaohjeissaan, mitä asioita korvataan ja millä summilla. Erityisiä kustannusten korvauksia ei ole säädetty verovapaaksi tuloksi, vaan ne lasketaan veronalaisten ansiotulojen joukkoon tuloverolain 29. ja 61. pykälien perusteella. Tämä johtuu siitä, että perhehoitaja saa erityisten kustannusten korvauksen toimeksiantosopimuksen perusteella, joten se katsotaan työkorvaukseksi. Jos hyvinvointialue maksaa erityiset kustannukset suoraan tuotteen tai palvelun tarjoajalle, tällaiset korvaukset eivät kuulu perhehoitajan tuloon. (Määttä & Mäkyne 2023b.)

1.4 Erikseen korvatut matkakulut

Normaalit asiointimatkat sisältyvät hyvinvointialueen maksamaan kiinteään kulukorvaukseen perhehoitajille. Kuitenkin perhehoitaja voi saada erikseen hyvinvointialueelta kilometrikorvauksia esimerkiksi matkoista, jotka liittyvät perhehoidossa olevan henkilön hoidon ja kasvatuksen kannalta tärkeisiin neuvotteluihin tai tapaamisiin biologisen vanhemman kanssa. Lisäksi hoidettavan terapian matkakustannukset korvataan niiltä osin kuin Kela ei niitä kata. Hyvinvointialue voi hyvittää matkakustannukset perhehoitajan tekemän ilmoituksen, matkalaskun, perusteella. Tuloverolain mukaan verovapaiksi katsotaan vain työnantajan maksamat matkakustannusten korvaukset työmatkoista. Koska perhehoitaja ei toimi työsuhteessa, erikseen maksetut matkakustannusten korvaukset ilmoitetaan verotuksessa hoitopalkkiona ja niistä tulee perhehoitajan veronalaista ansiotuloa. (Määttä & Mäkyne 2023b.)

1.5 Hyvinvointialueen kustantamat työvälineet

Mikäli hyvinvointialue antaa perhehoitajalle työvälineitä ja kattaa niiden käytöstä aiheutuvat kulut, niiden käytöstä tulonhankkimistoiminnassa ei aiheudu perhehoitajalle veronalaista tuloa. Työväline voi olla esimerkiksi kuvapuhelin, jonka hyvinvointialue tarjoaa perhehoitajan käyttöön. Kuitenkin, jos perhehoitaja käyttää tällaista työvälinettä yksityiskäyttöön ja häneltä ei peritä korvausta tästä yksityiskäytöstä, niin yksityiskäytön osuus kyseisen työvälineen käyttökustannuksista katsotaan perhehoitajan ansiotuloksi, joka hänen tulee ilmoittaa tuloina verotuksessa. (Määttä & Mäkyne 2023b.)

2 Perhehoitajan tulonhankkimiskulujen vähentäminen verotuksessa

Perhehoitajalla on mahdollisuus vähentää verotuksessaan kustannuksia, jotka liittyvät tulon hankkimiseen tai ylläpitämiseen. Tämä vähennys perustuu tuloverolain 29. pykälään, joka mahdollistaa luonnollisten vähennysten tekemisen veronalaisesta tulosta. Perhehoitaja voi vähentää palkkion ja veronalaisten korvausten yhteismäärästä tulon hankkimisesta aiheutuneita kuluja. Vähennyskelpoiset kulut voidaan jakaa kahteen pääryhmään: ensimmäinen ryhmä koostuu kuluista, jotka liittyvät hoidettavaan, kun taas toinen ryhmä sisältää kulut, jotka liittyvät perhehoitajan työn hoitamiseen. Yleensä perhehoitaja vähentää hoitopalkkiosta ja muista veronalaista korvauksista hyvinvointialueen ilmoittaman korvausten yhteismäärän, sekä mahdolliset matkakulut, jos hoitopalkkioon sisältyy erikseen maksettuja matkakustannusten korvauksia. Lisäksi perhehoitaja voi vähentää muita toimen hoitamisesta aiheutuneita kustannuksia. (Määttä & Mäkyne 2023b.)

Toinen vaihtoehto perhehoitajalle on vaatia vähennystä perustuen todellisiin kuluihin. Tässä tilanteessa perhehoitajan tulee ilmoittaa kaikki tulon hankkimisesta aiheutuneet kulut yhteissummana, joka vähennetään hyvinvointialueen ilmoittamien kustannusten korvausten ja matkakulujen sijaan.

Perhehoitaja ei voi vähentää vain jotain tiettyä hoidettavaan liittyvää menoerää hyvinvointialueen ilmoittaman kustannusten korvauksen lisäksi. Hyvinvointialueen maksama kulukorvaus on tarkoitettu hyvinvointialueen toimintaohjeessaan ilmoittamien kuluerien kattamiseen laissa lueteltujen erien lisäksi, mutta laissa ja hyvinvointialueen perhehoidon toimintaohjeissa ei ole eritelty kuhunkin tarkoitukseen korvamerkittyä määrää. Hyvinvointialueen ilmoittaman kustannusten korvausten yhteismäärästä ei siten voi vähentää laskennallista menoerää, jotta todellisten kulujen määrä voitaisiin vaihtoehtoisesti lisätä kustannusten korvausten päälle. (Määttä & Mäkyne 2023b.)

Tuloverolain 31 §:n 4 momentin mukaan vähennyskelpoisia menoja eivät ole verovelvollisen elantomenot, joiksi lasketaan esimerkiksi asunnon vuokra sekä lasten ja kodin hoitoon liittyvät kulut. Tämä tarkoittaa, että perhehoitajan, hänen puolisonsa ja omien lastensa kulut eivät ole vähennyskelpoisia elantomenoja verotuksessa. Kun perhehoitajan vähennysvaatimus perustuu todellisiin kuluihin, vain ne kulut, jotka liittyvät hoidettavaan, voidaan pitää tulon

hankkimisesta aiheutuneina menoina. Jos perhehoitaja pystyy esittämään tosittesiin perustuvan näytön siitä, miten kustannukset jakautuvat hänen yksityisen taloutensa ja tulonhankkimistoimintansa välillä, ja erottamaan kulut, jotka liittyvät hoidettavaan, niin nämä kustannukset ovat vähennyskelpoisia. (Määttä & Mäkyne 2023b.)

2.1 Perhehoitajan kustannusten korvaus ja hoidettavaan liittyvät matkakulut

Hyvinvointialueen suorittama korvaus perhehoitajalle perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta perustuu todellisiin kustannuksiin ja tapahtuu perhehoitolain mukaisesti. Koska perhehoitajalla ei ole elatusvelvollisuutta hoidettavaan henkilöön, voi hän vaatia verotuksessaan vähennyksenä nämä kustannusten korvaukset tulon hankkimisesta aiheutuneina menoina tuloverolain 29 §:n perusteella. Koska kustannusten korvaukset perustuvat todellisiin kustannuksiin, voidaan verotuksessa yleensä käyttää ilman erillistä selvitystä hyvinvointialueen ilmoittamaa kustannusten korvauksen määrää vähennyksenä. Jos perhehoitajalle on maksettu hyvinvointialueen toimesta erillisiä matkakustannusten korvauksia, jotka perustuvat matkalaskuihin tai muuhun kirjalliseen selvitykseen, niin nämä kulut voidaan myös vähentää verotuksessa tulonhankkimismenoina hyvinvointialueen maksaman kustannusten korvauksen lisäksi. Omalla autolla tehdyt matkat voidaan vähentää yleensä hyvinvointialueelta saadun korvauksen mukaisella kilometrimäärällä, joka pohjautuu usein Verohallin-non matkakuluvähennyksen määrään kullekin verovuodelle. Poikkeuksena vuosina 2022 ja 2023, jolloin sovelletaan väliaikaista muutosta tuloverolain 93 §:ään ja matkakuluvähennyksen laskentaan. Tämä poikkeus pätee riippumatta siitä, kuinka suuri matkakorvaus on ollut, ja kulujen vähentäminen perustuu Verohallinnon määräämään matkakuluvähennyksen määrään. (Määttä & Mäkyne 2023b.)

3 Hoidettaviin kohdistuvien todellisten kulujen vähentäminen tulonhankkimismenona

Hyvinvointialue vastaa perhehoitajan tulonhankintaan liittyvien kustannusten korvaamisesta ja määrittelee oikean tason perhehoidon kustannusten korvauksille. Perhehoitajan perheen kustannukset muodostuvat elantokustannuksista, jotka eivät liity hoidettavaan osuuteen. Mikäli perhehoitaja haluaa vaatia hoidettavasta aiheutuneita todellisia kuluja vähennykseksi verotuksessaan, hänen tulee esittää selvitys kaikista perheen ja hoidettavan todellisista kuluista. Tässä selvityksessä on pitää eritellä, miten kulut jakautuvat vähennyskelpoisiin tulonhankkimismenoihin ja niihin osiin, jotka eivät ole vähennyskelpoisia elantomenoja. Mikäli perhehoitaja toimii yhdessä puolisonsa kanssa ja molemmat ovat perhehoitajia, hoidettavaan liittyvät todelliset kulut jaetaan samassa suhteessa kuin toimeksiantosopimuksessa on sovittu kulukorvauksen maksamisesta puolisoille. Esitetyssä veroilmoituksessa hyvinvointialueen ilmoittama hoitopalkkio ja kustannusten korvaus näkyvät tulona, ja kustannusten korvaus näkyy vähennyksenä. Jos perhehoitajan esittämät todelliset kulut ovat suuremmat kuin hyvinvointialueen maksama kustannusten korvaus, perhehoitaja ilmoittaa erotuksen vähennyksenä verotukseen. (Määttä & Mäkyne 2023b.)

Toimeksiantosopimuksessa voidaan sopia siitä, kuka saa esimerkiksi lapsilisän ja vammaistuen. Jos perhehoitajalle maksetaan tuloverolain 92 §:n mukaisia verovapaita sosiaalietuuksia perhehoitoon sijoitetun henkilön perusteella, näitä sosiaalietuuksia käytetään perhehoitoon sijoitetun henkilön aiheuttamien kulujen kattamiseen. Tämä tarkoittaa sitä, että verovapaa sosiaalietuus vähennetään verotuksessa vähennyskelpoisten todellisten kustannusten määrästä. (Määttä & Mäkyne 2023b.)

Perhehoitaja tai hyvinvointialue voivat ottaa perhehoitoon sijoitetulle henkilölle vakuutuksia. Jos perhehoitaja saa tällaisesta vakuutuksesta korvausta, joka on tarkoitettu hoidettavasta aiheutuneiden kustannusten kattamiseen, nämä vakuutuskorvaukset ovat verovapaita. Verovapaiden vakuutuskorvausten avulla katetut kulut eivät ole vähennyskelpoisia verotuksessa. (Määttä & Mäkyne 2023b.)

Tietyissä tilanteissa perhehoidossa olevasta henkilöstä aiheutuvia kustannuksia voidaan maksaa suoraan palvelun tai tavaran tarjoajalle esimerkiksi hyvinvointialueen antaman

maksusitoumuksen avulla. Koska tällaista korvausta ei makseta suoraan perhehoitajalle, se ei ole perhehoitajan tulona verotuksessa. Lisäksi maksusitoumuksella maksettua kustannusta ei voida vähentää tulonhankkimismenona. (Määttä & Mäkyne 2023b.)

Jos työväliseen todennäköinen taloudellinen käyttöaika yli kolme vuotta, sen hankintameno vähennetään poistoina. Poiston määrä voi olla enintään 25 % vuosittain jäljellä olevasta hankintamenosta. Kuitenkin, jos työväliseen hankintameno on enintään 1 200 euroa (ennen vuotta 2021 1000 euroa), yleensä oletetaan, että sen todennäköinen taloudellinen käyttöaika on enintään kolme vuotta, ja vähennys tehdään kerralla. Työväliseen hankintamenon menojäännös voidaan kuitenkin vähentää kokonaan siinä verovuodessa, jona jäljellä oleva poistamaton hankintameno on verovuoden alussa enintään 1200 euroa. (Määttä & Mäkyne 2023b.)

Jos perhehoitosuhde poikkeuksellisesti päättyy pian käynnistämiskorvauksen saamisen ja hankintojen tekemisen jälkeen, perhehoitaja voi joutua antamaan hankitut tavarat perhehoidossa olleelle henkilölle tai palauttamaan ne hyvinvointialueelle. Tällaisessa tilanteessa hankittujen tavaroiden hankintamenot voidaan vähentää kertamenona perhehoitajan tulosta, koska käynnistämiskorvaus on myös katsottu perhehoitajan tuloksi. (Määttä & Mäkyne 2023b.)

Perhehoitaja on velvollinen tekemään muistiinpanoja perhehoidosta aiheutuneista kustannuksista muistiinpanovelvollisuudesta annetun Verohallinnon päätöksen mukaan. Nämä kirjaukset ja muistiinpanot on säilytettävä vähintään kuusi vuotta verovuoden päättymisestä alkaen. Kirjaukset tulee perustua päivättyihin tositteisiin, ja tuloista ja menoista on tehtävä eritellyt muistiinpanot. Kustannukset on järkevää ryhmitellä kululajien mukaisesti yhteenvedoksi, jotta niiden erittely on selkeä. Tositteiden ja kirjausten perusteella tulee olla mahdollista selvittää, kuinka suuri osuus menoista kohdistuu perhehoidossa olleisiin henkilöihin verrattuna perhekunnan kokonaismenoihin. Tämän vuoksi on suositeltavaa tehdä yhteenveto ja säilyttää tositteita kaikista perhekunnan kokonaismenoista, jotta voidaan erottaa muut perheenjäsenet ja heidän vastaavat menonsa (kuten puhelinkustannukset ja vapaa-ajan harrastuskulut) perhehoidon aiheuttamista kustannuksista. (Määttä & Mäkyne 2023b.)

3.1 Asumiskulut

Perhehoitajaksi ryhtyvältä edellytetään, että hänellä on asianmukaiset tilat perhehoidon järjestämiseksi. Asumisen kustannukset ovat lähtökohtaisesti perhehoitajan oman perheen elinkustannuksia. Näihin asumiskuluihin kuuluvat esimerkiksi omakotitalon ylläpito- ja hoitokulut, osakehuoneiston hoitovastikkeet, sekä vesi- ja sähkömaksut. Mikäli perhehoitaja asuu vuokrahuoneistossa, tähän sisältyy vuokra sekä muut käyttömaksut. Perhehoitajan asumisen kuluihin kuuluu myös asuinrakennuksen hankintamenosta tehtävä 4 %:n poisto, jos perhehoitajana toimiva henkilö on rakennuksen omistaja tai osaomistaja.

Perhehoitajan asumiskulut, jotka kohdistuvat perhehoidettavaan, ovat vähennyskelpoisia perhehoitajan tulois-ta, kun vähennystä vaaditaan kaikilta osin todellisten kustannusten perusteella. Perhehoidettavaan kohdistuvat kulut ja poistot määritellään perhehoidossa olevien henkilöiden ja perhehoitajan ja hänen perheensä käytössä olevien yleisten tilojen osalta pääluvun mukaisessa suhteessa. Kokonaan tulonhankkimiskäytössä oleviin tiloihin luetaan vain hoidettavien yksinomaisessa käytössä olevat huoneet ja näiden kulut vähennetään pinta-alojen mukaisessa suhteessa. (Määttä & Mäkyne 2023b.)

3.2 Kodin koneiden ja laitteiden hankintakulut

Kun on kyse kodin koneiden ja laitteiden hankintakuluista perhehoidossa, niiden vähennyskelpoinen osuus mää- räytyy perhehoidossa olevien henkilöiden määrän ja perhehoitajan oman perheen jäsenten lukumäärän suhteessa. Tämä tarkoittaa sitä, että hankittujen kalusteiden, kodinkoneiden ja laitteiden kustannukset jaetaan näiden kahden

ryhmän kesken. Perhehoidettavien henkilökohtaiseen käyttöön hankitun irtaimen omaisuuden (esimerkiksi televisio, puhelin ja tietokone) hankintamenojen poistot käyttöikä huomioiden ja mahdolliset juoksevat kustannukset (esimerkiksi internetyhteydestä aiheutuvat kulut) otetaan huomioon laskettaessa todellisten tulonhankkimismenojen vähennyskelpoista määrää. (Määttä & Mäkyne 2023b.)

3.3 Matkakulut

Perhehoitajalle aiheutuu erilaisia kuluja sekä perhehoidettavaan liittyvistä matkoista että toimen hoitamiseen liittyvistä matkoista. Perhehoitaja saattaa joutua tekemään matkoja hoidettavan henkilön kasvatuksen ja hoidon kannalta. Tällaisia matkoja voivat olla neuvottelut ja tapaamiset, joita järjestetään hoidettavan hyvin-voinnin ja kasvatuksen vuoksi. Lisäksi siihen kuuluvat matkat, jotka liittyvät hoidettavan lapsen biologisiin vanhempiin tai harrastuksiin. Perhehoitajan omaan työhön liittyvät matkat voivat sisältää esimerkiksi matkoja vertaistukipäiviin ja täydennyskoulutuspäiviin. Näitä matkoja voidaan pitää työmatkoina, ja niiden kustannukset vähennetään perhehoitajan tulosta todellisten kulujen mukaisesti. Lisäksi perhehoitoon liittyviä matkoja ovat ne matkat, joita tehdään perhehoidettavan kotiin, kun hoito tapahtuu siellä, tai sijaishoitajan matkat perhehoitajan kotiin sijaistamisen aikana. Nämä matkat ovat asunnon ja työpaikan välisiä matkoja, ja vähennys määräytyy halvimman kulkuneuvon perusteella laskettuna. Tähän vähennykseen sisältyy myös omavastuu. Jos perhehoitaja haluaa vähentää työmatkoista aiheutuneet matkakulut todellisten kulujen perusteella, hän tarvitsee selvityksen, kuten ajopäiväkirjan, tulonhankintaan liittyvistä matkoista ja niiden kustannuksista. Kulut, jotka liittyvät oman auton käyttöön työmatkoilla, sisältävät polttoaine-, huolto- ja korjauskulut, vakuutusmaksut ja ajoneuvoveron. Auton hankintamenoista tehdään vuotuisia poistoja, jotka ovat 25 % menojäännöksestä. Vähennyskelpoinen osuus auton kokonaiskuluista määritellään työmatkoista aiheutuneiden kilometrien ja vuoden aikana ajettujen kokonaiskilometrien suhteessa. (Määttä & Mäkyne 2023b.)

Perhehoitajan on ylläpidettävä ajopäiväkirjaa matkoista, jotka liittyvät perhehoitoon ja jotka on tehty hänen omalla autollaan. Tällaisiin matkoihin sisältyvät esimerkiksi kauppa-, lääkäri-, apteekki- ja perhehoidossa olevien henkilöiden harrastusasiat. Näiden matkojen kulut voidaan vähentää kokonaisuudessaan, vaikka matkalla olisi mukana myös perhehoitajan omia perheenjäseniä. Sen sijaan pelkästään perhehoitajan tai hänen omien lastensa henkilökohtaisten asioiden hoitoon liittyvät matkat eivät ole vähennyskelpoisia perhehoitajan tuloista. Ajopäiväkirja voi olla joko manuaalinen tai sähköinen. Siitä on käytävä ilmi päivittäin ajettu kilometrimäärä, joka tulee eritellä perhehoitoon liittyviin ajoihin ja yksityisiin ajoihin. Yksityisajoista riittää maininta kilometrimäärästä. Perhehoitoon liittyvistä ajomatkoista ajopäiväkirjaan tulee lisäksi merkitä seuraavat tiedot: ajon aloitus- ja päättymisajankohta, ajon alkamis- ja päättymispaikka, tarvittaessa ajoreitti, auton matkamittarin lukemat ajon alkaessa ja päättyessä, matkan pituus, ajon tarkoitus ja matkalle osallistuneet henkilöt. (Määttä & Mäkyne 2023b.)

Jos perhehoitaja ei pysty antamaan selvitystä oman auton käytöstä aiheutuneista todellisista kustannuksista, matkakuluvähennyksen määrä voidaan myöntää yleisesti Verohallinnon vuosittaisen matkakuluvähennysohjeen mukaisesti, paitsi verovuosina 2022 ja 2023 poikkeuksellisesti tuloverolain 93 §:n 2 momenttiin tehdyn väliaikaisen muutoksen mukaisesti riippumatta siitä, mikä hyvinvointialueen maksama määrä per kilometri on ollut.

Muiden kuin oman auton käytöstä aiheutuneet matkakustannukset voidaan vähentää todellisten tositteista ilmenevien kulujen perusteella. Kansaneläkelaitos (Kela) voi tarjota korvauksia matkakustannuksista, esimerkiksi terapia- tai sairaalamatkoihin. Perhehoitajalla on mahdollisuus hakea hyvinvointialueelta korvausta niistä kustannuksista, joita Kela ei ole korvannut, eli omavastuuosuudesta. Kun vaaditaan todellisia kuluja, on tärkeää selvittää Kelan korvaamat matkakustannukset ja vähentää ne vaadittavista matkakustannuksista. Jos

vähennys perustuu kilometrimäärään, työmatkoista aiheutuneet kilometrit tulee vähentää niistä kilometreistä, jotka Kela on korvannut. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

3.4 Puhelinkulut

Perhehoitaja voi vähentää verotuksessaan perhehoidettavalle henkilölle hankkimaansa puhelimeen liittyvät menot. Perhehoitajan työhön liittyvät puhelinkulut ovat vähennyskelpoisia toimen hoitamisesta johtuvia tulon-hankkimiskuluja. Perhehoitajan omat yksityiset puhelinkulut sekä hänen puolisonsa ja omien lastensa puhelinkulut eivät ole vähennyskelpoisia. Kuitenkin, jos perhehoitaja on hankkinut erillisen puhelimen, jota käytetään ainoastaan perhehoitoon liittyviin puheluihin, kaikki tämän erillisen puhelimen liittyvät menot ovat vähennyskelpoisia tulonhankkimismenoina. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

3.5 Ruokakulut

Perhehoitajan hoidettavien ruokakulut ovat vähennyskelpoisia tulonhankkimismenoja. Koko perheen ruokakuluista perhehoidossa olevien henkilöiden ruokakuluiksi katsotaan heidän pääluvun mukainen osuutensa kaikista ruokamenoista. Lisäksi muut hoidettaviin liittyvät ruokailukulut, kuten mahdolliset ravintolaillalliset tai muut ruokailutapahtumat, ovat myös vähennyskelpoisia. Tärkeää on kuitenkin huolehtia siitä, että muistiinpanoista käy selkeästi ilmi, mihin tapahtumaan ruokailukulut liittyvät ja ketkä hoidettavista henkilöistä ovat olleet läsnä kyseisissä tilanteissa. Tämä auttaa verottajaa tarkastamaan ja hyväksymään vähennyksen oikein. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

3.6 Vaatteista, lääkkeistä, lemmikkieläimistä, leluista yms. aiheutuneet kulut

Hoidettavien vaatehankinnat ovat vähennyskelpoisia tulonhankkimiskuluja. On suositeltavaa tehdä muistiinpanoja siitä, kelle tietty vaate on hankittu. Samalla tavoin reseptilääkkeiden ja muiden hoidettavalle ostettujen lääkkeiden kulut ovat vähennyskelpoisia. Jos perheellä on lemmikkieläin, yleisesti ottaen pidetään, että lemmikki on koko perheen yhteinen. Tavanomaisista kuluista, jotka liittyvät lemmikin hoitoon, voidaan vähentää osuus perheen pääluvun mukaisesti. Poikkeus tähän sääntöön ovat ns. terapiaeläimet, jotka on hankittu hoidettavan tarpeisiin esimerkiksi psykologin suosituksen perusteella tai tilanteissa, joissa hoidettava tuo oman lemmikkinsä mukanaan. Tässä tapauksessa lemmikin hoitoon liittyvät kulut voidaan vähentää hoidettavasta aiheutuneina kuluina. Ainoastaan lapsien käyttöön hankittujen lelujen, pelien ja soittimien kulut voidaan jakaa lasten pääluvun mukaan ja vähentää niiden osalta. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

3.7 Yleiskulut

Kodin yleismenot, kuten siivous- ja puhtaanapitotarvikkeet, keittiötarvikkeet, kirjat, lehdet ja television maksukanavat, ovat menoja, jotka hyödyttävät kaikkia taloudessa asuvia. Nämä yleismenot voidaan periaatteessa pitää vähennyskelpoisina perhehoidettavien osalta pääluvun mukaisessa suhteessa. Jos perheessä on hankittu kodin ulkopuolelta palveluita, vähennyskelpoinen osuus rajoittuu niihin palveluihin, jotka hyödyttävät suoraan perhehoidettavia. Esimerkiksi siivouspalvelujen osalta voidaan vähentää vain osuus, joka kohdistuu hoidettaviin pääluvun mukaisesti jaettuna. Perhehoitaja ei ole oikeutettu kotitalousvähennykseen sellaisista kotitalouspalvelujen osuuksista, jotka liittyvät hänen tulonhankintaansa. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

3.8 Lapselle tai nuorelle annetut käyttövarat

Perhehoitajan antamat käyttövarat lapselle tai nuorelle lastensuojelulain nojalla ovat vähennyskelpoisia kokonaisuudessaan perhehoitajan verotuksessa. Vähennyksen määräksi hyväksytään tosiasiaa maksettu summa, eli se summa, jonka perhehoitaja todellisuudessa on antanut lapselle tai nuorelle käyttövaroina. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

3.9 Muut erityiset kustannukset

Perhehoitajalle maksetaan korvaus sellaisista erityisistä kuluista, jotka johtuvat perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista. Tämä korvaus perustuu perhehoitolain 17 §:n 3 ja 4 momentteihin. Näihin kuluihin sisältyvät terapian ja terveydenhuollon kulut, alle 21-vuotiaan lapsen tai nuoren opintoihin liittyvät erityiset kulut sekä muut erityiset kulut, jotka eivät ole korvattavissa muun lainsäädännön nojalla. Samoin korvaus voidaan myöntää perhehoidossa olevan lomanvietosta, erityisten harrastusten tai harrastusvälineiden aiheuttamista kuluista ja muista jatkuvista tai kertaluontoisista erityisistä kustannuksista. Hyvinvointialue maksaa perhehoitajalle korvauksen edellä mainituista erityisistä kuluista, ja tätä korvausta kutsutaan erityisten kulujen korvaukseksi. Perhehoitoon liittyvien erityisten kustannusten osalta perhehoitajalle maksettava korvaus on rajoitettu perhehoidettavaan kohdistuviin kustannuksiin, ja nämä kustannukset ovat vähennyskelpoisia tulonhankkimiseen liittyvinä kuluina verotuksessa. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

Suuremmissa hankinnoissa, kuten perhehoidettavan mopo-, tietokone- tai puhelinhankinnoissa, tilanne voi olla monimutkaisempi, ja rahoitus voi tulla useista eri lähteistä. Usein tällaiset hankinnat rahoitetaan osittain perhehoidettavan itsensä, osittain hänen sukulaisensa, ja osittain hyvinvointialueen toimesta. Perhehoitajalle on vähennyskelpoista hankinnan kustannuksista se osuus, joka vastaa hyvinvointialueen maksamaa osuutta, sekä mahdollinen osuus, joka jää perhehoitajan itselleen kustannettavaksi. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

4 Perhehoitajan muut kuin hoidettavasta johtuvat tulonhankkimiskulut ja muut kulut

Perhehoitajan muut kuin hoidettavasta aiheutuvat kulut, kuten esimerkiksi koulutus- ja matkakulut, voivat olla erikseen vähennyskelpoisia, vaikka hyvinvointialue korvaa hoidon ja hoidettavasta aiheutuvat kulut. Perhehoitajalle tarjottava valmennus, työhohjaus ja koulutus, kuten myös ennakkovalmennus niille, jotka harkitsevat perhehoitajuutta, kuuluvat hyvinvointialueen vastuulle perhehoitolain 15 §:n mukaisesti. Perhehoitajan itse maksamat kustannukset ammattitaitonsa ylläpitämiseksi ja täydentämiseksi, mukaan lukien niihin liittyvät matkakulut, ovat tulonhankkimismenoja, jotka ovat vähennyskelpoisia. Lisäksi perhehoitoon liittyvien yhdistysten jäsenmaksut ovat myös vähennyskelpoisia perhehoitajalle. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

Perhehoitajan toimialaan tai ammattiaan koskevien kirjojen ja ammattilehtien hankintakustannukset voivat olla vähennyskelpoisia, jos niiden hankkiminen on tarpeellista ammatillisen pätevyyden ylläpitämiseksi tai ammattitaidon kehittämiseksi perhehoitajan työssään. Toisin sanoen, jos tällainen kirjallisuus on olennaista perhehoitajan ammatillisessa kehityksessä, sen hankintakustannukset ovat vähennyskelpoisia verotuksessa. Sen sijaan yleissivistävät teokset, kuten vieraiden kielten sanakirjat, eivät yleensä ole vähennyskelpoisia ammattikirjallisuutena, vaikka niitä lukisivat myös perhehoitoon sijoitetut henkilöt. Niistä aiheutuvia kustannuksia pidetään verovelvollisen vähennyskeltottomina elantomenoina. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

Jos perhehoitaja tekee kotonaan perhehoitoon liittyviä muistiinpano- ja raportointitöitä, hän voi vähentää työhuonevähennyksen Verohallinnon verotuksen toimittamista varten antaman yhtenäistämishojeen mukaisesti. Työhuonevähennystä ei voi vähentää perhehoidettavan asumisen perusteella. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

Hyvinvointialueelle tehtävien raporttien ja muiden perhehoitoon liittyvien kirjallisten töiden hoitamiseksi hankitun tietokoneen hankintamenot sekä tietoliikenneyhteyksien kustannukset ovat vähennyskelpoisia verotuksessa siltä osin kuin ne liittyvät tulonhankkimiskäyttöön. Tämä pätee myös perhehoitoon liittyvän osan hoitajan puhelinkuluista. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

Kun perhehoitaja vaatii kaikkia tulonhankkimisesta aiheutuneita menoja vähennettäväksi todellisten kulujen mukaan, näihin kuluihin sisältyvät sekä hoidettavasta aiheutuvat kulut että toimen hoitamisesta johtuvat kulut. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

Perhehoitoon liittyviä matkoja ovat myös esimerkiksi matkat perhehoidettavan henkilön kotiin silloin, kun hoito tapahtuu siellä, ja perhehoitajan sijaisen matkat perhehoitajan kotiin sijaistamisen aikana. Nämä matkat ovat asunnon ja työpaikan välisiä matkoja, ja vähennys niiden perusteella myönnetään yleensä halvimmman kulkuneuvon mukaan laskettuna. Vähennykseen liittyy myös omavastuu, joka on otettava huomioon. (Määttä & Mäkynen 2023b.)

Perhehoitaja kuuluu Julkisten alojen eläkelain (81/2016) mukaisen eläketurvan piiriin, ja hyvinvointialue pidättää perhehoitajalle maksamastaan työkorvauksesta työntekijän eläkemaksun. Tämä eläkemaksu on vähennyskelpoinen meno perhehoitajan ansiotulosta verotuksessa. (Määttä & Mäkynen 2023.)

5 Lähteet

Määttä T. & Mäkynen P. 2023. Perhehoitajan verotus. Verohallinto. Viitattu 25.9.2023.
<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/62203/perhehoitajan-verotus4/>